

ISSN: 2548-0723

SPOR BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI
DERGİSİ

JSSR

Cilt : 2
Volume: 2

Sayı: 1
Number: 1

Yıl: Haziran 2017
Year: June 2017

SPOR BİLİMLERİ | **JOURNAL OF SPORT**
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ | **SCIENCES RESEARCHES**

2017, Cilt 2, Sayı 1 | 2017, Volume 2, Issue 1
Çevrimiçi Basım Tarihi: Haziran 2017 | Publishing Date: June 2017
ISSN: 2548-0723 | ISSN: 2548-0723

Yayın hakkı © 2016 Kadir YILDIZ
Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi yılda 2 kez (Haziran-Aralık) yayımlanan Uluslararası hakemli süreli bir yayındır.
JSSR is published biannually (June-December)

<http://dergipark.gov.tr/jssr>

Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi Adına

Sahibi – Owner
Dr. Kadir YILDIZ

Baş Editör – Editor in Chief
Dr. Kadir YILDIZ

Editör Yardımcıları/ Associate Editor
Dr. Ercan POLAT
Dr. Süleyman MUNUSTURLAR

Yayın Koordinatörü/Publishing Coordinator
Dr. Pınar GÜZEL

İngilizce Dil Editörleri
Okt. Cengiz ÇOKPARTAL

Proofreading for Abstracts
Lect. Cengiz ÇOKPARTAL

Yayın Koordinatörü
Dr. Kadir YILDIZ

Publishing Coordinator
Dr. Kadir YILDIZ

Yazım Kontrol Grubu
Dr. Fırat ÇETİNÖZ

Editing Scout
Dr. Fırat ÇETİNÖZ

Ağ Sistemi Yöneticisi
Uzman Mustafa KUŞ

Webmaster
Specialist Mustafa KUŞ

Yayın Dili
Türkçe- İngilizce

Language
Turkish-English

BİLİMSEL DANIŞMA KURULU – SCIENTIFIC ADVISORY BOARD

Dr. Abdelmalik SERBOUT	<i>Algeria</i>
Dr. Amin AZIMKHANI	<i>Iran</i>
Dr. Angela MAGNANINI	<i>Italy</i>
Dr. Ayad OMAR	<i>Libya</i>
Dr. Dana BADAU	<i>Romania</i>
Dr. Dilshad AHMED	<i>China</i>
Dr. Dimitris CHATZOPOULOS	<i>Greece</i>
Dr. Dusan MITIC	<i>Serbia</i>
Dr. Ebubekir AKSAY	<i>Germany</i>
Dr. Emanuele ISIDORI	<i>Italy</i>
Dr. Eugeniu AGAPII	<i>Moldova</i>
Dr. Ferman KONUKMAN	<i>Qatar</i>
Dr. Iconomescu Teodora MÍHAELA	<i>Romania</i>
Dr. Iuliana BARNA	<i>Romania</i>
Dr. J.P VERMA	<i>India</i>
Dr. Jerónimo García-FERNANDEZ	<i>Spain</i>
Dr. Jerzy KOSIEWICZ	<i>Poland</i>
Dr. Khaled EBADA	<i>Egypt</i>
Dr. Kim WON YOUNG	<i>USA</i>
Dr. March KROTEE	<i>USA</i>
Dr. Malgorzata TOMECKA	<i>Poland</i>
Dr. Mir Hamid SALEHIAN	<i>Iran</i>
Dr. Michael LEITNER	<i>USA</i>
Dr. Petronal MOISESCU	<i>Romania</i>
Dr. Tatiana DOBRESCU	<i>Romania</i>
Dr. Viorica CALUGHER	<i>Moldova</i>
Dr. Yrrij DOLINNYJ	<i>Ukraine</i>
Dr. Ali AYZAN	<i>Abant İzzet Baysal Üniversitesi</i>
Dr. Ali Onur CERRAH	<i>Anadolu Üniversitesi</i>
Dr. Ali ÖZKAN	<i>Bartın Üniversitesi</i>
Dr. Alpaslan YILMAZ	<i>Erciyes Üniversitesi</i>
Dr. Aylin ÇELEN	<i>Abant İzzet Baysal Üniversitesi</i>
Dr. Bekir YÜKTAŞIR	<i>Sinop Üniversitesi</i>
Dr. Betül BAYAZIT	<i>Kocaeli Üniversitesi</i>
Dr. Burak GÜRER	<i>Gaziantep Üniversitesi</i>
Dr. Cenab TÜRKERİ	<i>Çukurova Üniversitesi</i>
Dr. Cenk TEMEL	<i>İnönü Üniversitesi</i>
Dr. Defne ÖCAL KAPLAN	<i>Kastamonu Üniversitesi</i>
Dr. Dilşad ÇOKNAZ	<i>Abant İzzet Baysal Üniversitesi</i>
Dr. Dilşad MİRZEOĞLU	<i>Sakarya Üniversitesi</i>
Dr. Erdil DURUKAN	<i>Balıkesir Üniversitesi</i>
Dr. Faik ARDAHAN	<i>Akdeniz Üniversitesi</i>
Dr. Fatma Filiz ÇOLAKOĞLU	<i>Gazi Üniversitesi</i>
Dr. Feyza Meryem KARA	<i>Kırıkkale Üniversitesi</i>
Dr. Gazanfer DOĞU	<i>Abant İzzet Baysal Üniversitesi</i>
Dr. Hamdi Alper GÜNGÖRMÜŞ	<i>Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>

Dr. Hüseyin KÖSE
Dr. İbrahim ERDEMİR
Dr. Kerem Yıldırım ŞİMŞEK
Dr. M. Ertan TABUK
Dr. Mehmet GÜL
Dr. Mehmet GÜLLÜ
Dr. Melike ESENTAŞ
Dr. Metin Vehbi SAYIN
Dr. Murat AKYÜZ
Dr. Murat TAŞ
Dr. Müge AKYILDIZ MUNUSTURLAR
Dr. Nazmi SARITAŞ
Dr. Nevzat MİRZEOĞLU
Dr. Nuran KANDAZ GELEN
Dr. Nurtekin ERKMEN
Dr. Nurten DİNÇ
Dr. Osman Tonguç MUTLU
Dr. Pınar GÜZEL
Dr. Sabri ÖZÇAKIR
Dr. Selami ÖZSOY
Dr. Selhan ÖZBEY
Dr. Serdar BÜYÜKİPEKÇİ
Dr. Serkan HAZAR
Dr. Settar KOÇAK
Dr. Suat YILDIZ
Dr. Süleyman MUNUSTURLAR
Dr. Sümmani EKİCİ
Dr. Şebnem ŞARVAN CENGİZ
Dr. Şerife VATANSEVER
Dr. Tekin ÇOLAKOĞLU
Dr. Tennur YERLİSU LAPA
Dr. Uğur SÖNMEZOĞLU
Dr. Ünal KARLI
Dr. Yavuz YILDIZ
Dr. Zuhul YURTSIZOĞLU

Anadolu Üniversitesi
Balıkesir Üniversitesi
Anadolu Üniversitesi
Hitit Üniversitesi
Cumhuriyet Üniversitesi
Malatya İnönü Üniversitesi
Batman Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Anadolu Üniversitesi
Erciyes Üniversitesi
Sakarya Üniversitesi
Sakarya Üniversitesi
Selçuk Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Anadolu Üniversitesi
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Uludağ Üniversitesi
Gazi Üniversitesi
Akdeniz Üniversitesi
Pamukkale Üniversitesi
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Cumhuriyet Üniversitesi

BU SAYININ HAKEM KURULU / REFEREES OF THIS ISSUE; Haziran/June 2017: 2(1)

Dr. Ali AYCAN	<i>Abant İzzet Baysal Üniversitesi</i>
Dr. Aylin ÇELEN	<i>Abant İzzet Baysal Üniversitesi</i>
Dr. Dana BADAU	<i>University of Medicine and Pharmacy of Tirgu Mures/ Romania</i>
Dr. Eugeniu AGAPII	<i>The State University of Physical Education and Sport/Moldova</i>
Dr. Kadir YILDIZ	<i>Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Dr. Mehmet GÜLLÜ	<i>Malatya İnönü Üniversitesi</i>
Dr. Uğur SÖNMEZOĞLU	<i>Pamukkale Üniversitesi</i>
Dr. Umut Davut BAŞOĞLU	<i>Nişantaşı Üniversitesi</i>
Dr. Ünal KARLI	<i>Abant İzzet Baysal Üniversitesi</i>

DİZİNLEME BİLGİSİ / INDEXING

TÜBİTAK-ULAKBİM DERGİPARK AKADEMİK projesi kapsamında olan JSSR; *Asos indeks, Akademik Dizin, Academic Keys, Journal Factor, Türk Eğitim İndeksi, ResearchBib, Eurasian Scientific Journal Index, Rootindexing, Scientific World Index, Science Library Index ve Google Scholar* veri tabanlarında dizinlenmektedir. Dergi ayrıca Manisa Celal Bayar Üniversitesi Kütüphanesi katalogunda online olarak taranmaktadır.

EDİTÖRDEN MEKTUP

Değerli spor bilimciler, 2016 yılında yayın hayatına başlayan Uluslararası nitelikli Hakemli Spor Bilimleri Araştırmaları Dergimiz yılda 2 kez Haziran ve Aralık aylarında yayınlanmaktadır. 2. Sayısını yayınladığımız dergimizde ulusal ve uluslararası alanda yapılan çalışmalar sizlere ulaştırmaktan gurur duymaktayız. Dergimizin yayın sürecinde başta siz değerli yazar ve okuyucular olmak üzere değerli bilim kurulu üyelerimize katkılarından dolayı teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Dergimizin bu sayısı için bilim kurulu üyeleri tarafından yayımlanması uygun görülen 4 çalışmaya yer verilmiştir. İlk çalışma, Hareket ve Antrenman Bilimleri alanında “*Independent Contributions of Upper Extremity Variables in Free Throw Shooting Accuracy from Multiple Positions A Pilot Study in College Basketball Players*” adlı İngilizce yayımlanan araştırmadır. İkinci ve Üçüncü araştırmalar ise Spor Yönetimi alanına ilişkin “*Spor Konulu Karikatür Kitapları Üzerine Bir İnceleme*” ve “*Gençlik Merkezi Faaliyetlerine Katılan Suriyeli Mültecilerin Algıladıkları Hizmet Kalitesi Üzerine Bir Araştırma*” adlı çalışmalardır. Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi alanına ilişkin dördüncü makalede ise “*Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersinin Çocuklarda Seçilmiş Motorik Özellikler Üzerine Etkisi*” adlı çalışmaya yer verilmiştir. Bu çalışmaları keyifle okuyacağınızı umuyoruz.

Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi yayın kurulu olarak beden eğitimi ve spor alanında ulusal ve uluslararası soru ve sorunlara çözüm bulmak için yapmış olduğunuz değerli çalışmalardan ve desteklerinizden dolayı teşekkür ederiz.

Dr. Kadir YILDIZ

Editör

Hareket ve Antrenman Bilimleri/Movement and Training Sciences

Page/Sayfa

Independent Contributions of Upper Extremity Variables in Free Throw Shooting Accuracy From Multiple Positions: A Pilot Study in College Basketball Players

Gözde Gür, Hasan Erkan Kılınç, Çiğdem Ayhan, Volga Bayrakçı Tunay..... 01-12

Spor Yönetimi / Sports Management

A Study On Cartoon Books About Sports

Spor Konulu Karikatür Kitapları Üzerine Bir İnceleme

Uğur KESKİN, Kadir ÇALIŞKAN, Volkan AYDOĞDU..... 13-30

A Research on the Service Quality Perception of the Syrian Refugees Took Part in the Youth Center Activities

Gençlik Merkezi Faaliyetlerine Katılan Suriyeli Mültecilerin Algıladıkları Hizmet Kalitesi Üzerine Bir Araştırma

Arif ÖZSARI, İ. Bülent FİŞEKÇİOĞLU, Mehmet ALTIN..... 31-44

Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi / Physical Education and Sports Teaching

The Effect on the Selected Motoric Characteristics of Children in the Game and Physical Activities Lesson

Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersinin Çocuklarda Seçilmiş Motorik Özellikler Üzerine Etkisi

Ece ONGÜL, Betül BAYAZIT, Ozan YILMAZ, Mustafa GÜLER..... 45-52

Independent Contributions of Upper Extremity Variables in Free Throw Shooting Accuracy from Multiple Positions: A Pilot Study in College Basketball Players

Gozde Gur¹, Hasan Erkan Kilinc, Cigdem Ayhan, Volga Bayrakçı Tunay

Hacettepe University, Faculty of Health Sciences, School of Physical Therapy and Rehabilitation Sciences, Ankara, Turkey

Abstract

Physical factors play an important role in basketball free throw shooting success. This study aims to analyze the factors associated with success when shooting from different positions. Twenty-four college basketball players were assessed for upper extremity length, muscle strength, vertical jump height and reaction time, and hand reaction time. Five shooting positions (A–E) were located 4.54 m from the basket at angles of 45° around a semicircle. Shooting success was recorded as a percentage. The relationships between variables were analyzed with Pearson correlation analysis, and multiple linear regression analysis was performed to determine the contributions of the assessed physical factors to shooting success. The following factors contributed to the success rate: hand length, left palmar grip strength and left hand reaction time from A; left palmar grip strength, left shoulder extensor strength and vertical jump reaction time from B; left elbow extensor strength and left hand reaction time from C; right wrist extensor strength, body mass index, left shoulder external rotator strength, and left hand reaction time from D; and forearm length, left elbow extensor strength, and left wrist extensor strength from E position. Left elbow extensor strength, left hand reaction time, and vertical jump reaction time contributed to the total free throw success rate. These results of this pilot study demonstrated the important relationships between upper extremity extensor strength, grip strength, vertical jump reaction time, hand reaction time, and free throw success.

Original Article

Article Info

Received: 09.04.2017

Accepted: 11.06.2017

Online Published: 16.06.2017

DOI: 10.25307/jssr.305059

Keywords:

free throw success,
muscle strength,
reaction time,
upper extremity,
basketball,
vertical jump

INTRODUCTION

Free throw shooting (FTS) can be an essential element in winning a basketball match. A higher free throw percentage (FTP) and FTS success contribute to higher scores (Ángel Gómez et al., 2008).

Studies have confirmed that several physiological and environmental factors are associated

¹ Sorumlu yazar: Gozde Gur
06100, Ankara, Turkey
Email: gosdegr@hotmail.com
Fax number: 0090 312 305 10 12, Phone number: 0090 507 427 43 51

with FTS performance and that performance declines in high-pressure conditions, including distraction by the audience, financial problems (Woolstenhulme et al., 2004), a high sound level, crowd noise and a lack of motivation (McGowan, 1987). The success of a free throw requires a perfect combination of a set of launching parameters - in particular, the height of the ball center from the ground at ball release and the velocity vector at ball release (Covaci et al., 2015). However, as yet there has been only limited analysis of the effects of physical factors on shooting success.

It has been shown that joint movements and compensatory variation of the shooting arm are associated with success in basketball free throw shots (Schmidt, 2012), and that muscle activation timing and mechanical efficiency are important indexes of skill (Fukushima et al., 2008). Most related studies have been limited to analyzing the factors contributing to FTP from the foul line. Throwing hand during an overarm or underarm throwing task plays important role in basketball. Relationship between reaction time and shot success has not been investigated previously in basketball players. Hand reaction time or vertical jump reaction time may affect free throw shooting skills in a basketball game. However, it is likely that athletes require different levels of the various physical qualities when shooting from different positions during a basketball game, and so analyzing physical parameters during shots taken from one position may not accurately represent shooting from other positions. This is the first study, which investigates the free throw success from different points of free-throw line. Therefore, our pilot study therefore aims to analyze the factors associated with shooting percentage from a range of different positions and to determine the contribution to FTP of various physical factors.

MATERIALS and METHODS

Subjects and recruitment

Twenty-four right-handed male college basketball players volunteered to participate in the study. All had played competitive organized basketball for at least three years. Players with a systemic disease, neurological problem, upper extremity inequality, or a history of upper extremity disorders were excluded. The mean age of the subjects was 21.8 ± 1.9 (range, 19–25) years. The players were informed about the procedures and provided written consent before study initiation. The principles outlined in the Declaration of Helsinki were followed in this study.

Procedures

Prior to assessment, demographic data was recorded for each player, including age, height, body weight, a detailed medical history, basketball playing time (years), and training time (hours per day). Assessments included upper extremity length measurements, hand and upper extremity muscle strength tests, a vertical jump test including height and reaction time, and a Nelson hand reaction test. These tests were administered in a random order, after the subject had warmed up for 5 minutes on an exercise cycle at a self-selected intensity. All subjects wore low-cut athletic court shoes. Each subject's FTS performance from five shooting positions was recorded.

The experimental procedures for measuring each variable were as follows:

Upper extremity length. The vertical lengths of the dominant side upper extremity were measured with a universal tape, including the longest finger, hand, forearm, arm, and total upper extremity. The values were recorded in centimeters (Srivastava & Sahai, 2010).

Muscle strength. Three tests of hand strength (handgrip, palmar pinch, and tip pinch) were performed bilaterally with a hand dynamometer® (Jamar hydraulic hand dynamometer, Lafayette, LA, USA), following standardized positioning and instructions (Mathiowetz et al., 1984). A digital muscle dynamometer® (J-Tech Commander Power Track Dynamometer, USA) was used to measure the strength of flexor and extensor muscles of the hand, elbow, and shoulder, as well as shoulder internal and external rotator muscle strengths. Each muscle group was tested three times bilaterally by the same physiotherapist and a mean composite score calculated for each (Dollings et al., 2012).

Nelson hand reaction test. Reaction time, an indicator of motor quality, is defined as the elapsed time between muscular action and reaction (Ando et al., 2002). The subject sat on a chair with the forearm and hand resting on a table. The thumb and index finger tips were raised 8–10 cm above the table with the upper side of the thumb and index finger parallel to each other. The test supervisor held a scale with the lower end positioned between the thumb and index finger of the subject. The subject was asked to look directly at the central point of the scale and to catch the scale between thumb and finger when it was released. After the subject caught the scale, the figure level with the top edge of the thumb was read and recorded. This process was repeated 20 times in total and the best and worst five results were excluded (JK., 1979).

Vertical jump height. The subject was requested to stand in front of a wall and the maximum height he could reach was marked. The subject then jumped using both legs and touched the wall as high as possible. The distance between the first and second touch points was measured with a tape (Bosco et al., 1983). The score was recorded as the mean of three jumps.

Vertical jump reaction time. The subject was requested to stand in an erect position and then to jump as quickly as possible when the supervisor clapped. The supervisor recorded the time between the clap and the initiation of the jump, and the mean of three tests was recorded (Markovic et al., 2004).

Free-throw percentage. Participants performed ten free throw shots at a regular basket (height 3.04 m from the ground) with an official game ball from five predetermined positions. The shooting positions (A–E) were located in a predetermined angular relationship across of 4.54 m from the basket at the angles of 45 degrees from left to right relative to the basket (Figure 1). The score was calculated as the number of successful throws as a percentage of the number of free throws attempted. Total FTP was calculated as the mean FTP from these five positions (Englert et al., 2015).

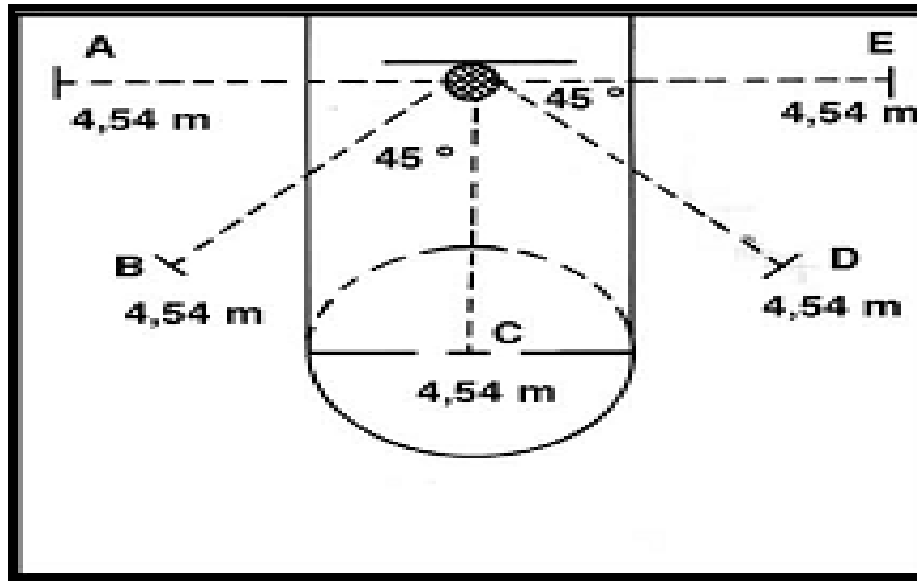

Figure 1: Shooting positions; A, B, C, D, E, were located at an angle of 45° to each other with a distance of 4.54 m from the basket

STATISTICAL ANALYSIS

Statistical analysis was performed using Statistical Package for Social Sciences (SPSS) for Windows version 15.0 (SPSS Inc.). Descriptive statistics calculated included frequency distributions, percentages, and means and standard deviations (mean \pm SD), and the relationships between variables was analyzed using Pearson's correlation coefficients. A stepwise multiple linear regression analysis was performed in order to determine the contribution of independent variables to FTP. And the statistically significant contributions were expressed as percentage. The variables with a statistically significant univariate association with FTP ($p < .05$) were the independent variables entered into the analysis (shoulder, elbow, and hand muscle strengths, upper extremity length measurements, hand reaction time, vertical jump distance, and vertical jump reaction time).

RESULTS

Table 1: Baseline characteristics and mean values (\pm SD) of selected variables of the basketball players

Variable	Players (n=24)	
	Mean \pm SD	
Age (years)	21.83 \pm 1.99	
Body height (cm)	181.63 \pm 5.17	
Body mass (kg)	77.04 \pm 7.45	
Body mass index (kg/m ²)	23.39 \pm 2.54	
Basketball history (years)	8.71 \pm 3.98	
Training time per day (hours)	1.92 \pm 0.72	
Vertical Length measurements (cm)		
Longest finger	8.90 \pm 0.55	
Hand	29.17 \pm 1.49	
Forearm	45.46 \pm 3.08	
Arm	78.71 \pm 4.83	
Total upper extremity	162.23 \pm 8.72	
Vertical jump test		
Distance (cm)	49.15 \pm 7.46	
Reaction time (s)	1.82 \pm 2.57	
Free throw percentage (%)		
From A position	30.83 \pm 24.30	
From B position	36.67 \pm 20.99	
From C position	56.25 \pm 23.18	
From D position	34.58 \pm 12.85	
From E position	35.42 \pm 21.67	
Total	38.67 \pm 15.07	
	Right Side	Left Side
Muscle strength tests	Mean \pm SD	Mean \pm SD
Hand grip	37.83 \pm 8.50	35.55 \pm 7.68
Palmar grip	6.13 \pm 1.35	5.43 \pm 1.52
Pinch grip	3.47 \pm 2.13	2.95 \pm 1.67
Wrist flexor	155.79 \pm 50.84	145.29 \pm 40.24
Wrist extensor	171.67 \pm 32.87	173.87 \pm 40.69
Elbow flexor	294.67 \pm 53.66	269.38 \pm 50.11
Elbow extensor	226.63 \pm 35.85	214.79 \pm 29.99
Shoulder flexor	246.96 \pm 38.94	238.63 \pm 44.01
Shoulder extensor	219.75 \pm 38.40	228.46 \pm 34.47
Shoulder internal rotator	223.29 \pm 50.66	221.96 \pm 41.41
Shoulder external rotator	156.54 \pm 42.39	147.08 \pm 23.20
Hand reaction time (s)	8.87 \pm 2.11	8.38 \pm 2.31

SD, standard deviation

Table 1 shows the results of the assessments of the subjects.

Table 2: Pearson correlation coefficients (r) of the baseline characteristics and extremity length variables with free throw percentage from A, B, C, D, and E points and total free throw percentage

Variable	Age	Height	Body mass	BMI	Basketball history	Training time	Finger length	Hand length	Forearm length	Arm length	UE length
Position A	0.272	0.051	0.115	0.066	0.362	-0.195	0.396	0.439*	0.064	0.150	0.206
Position B	0.236	0.080	-0.280	-0.317	0.555*	0.096	-0.088	0.143	-0.090	-0.259	-0.156
Position C	0.306	0.097	0.145	0.085	0.369	-0.412*	0.155	0.207	0.275	0.056	0.173
Position D	-0.224	0.681**	-0.070	-0.464*	0.163	0.185	0.285	0.332	0.439*	0.261	0.375
Position E	0.143	0.170	-0.185	-0.282	0.241	-0.054	0.377	0.307	0.444*	0.361	0.433*
Tot. FTP	0.247	0.241	-0.052	-0.196	0.483*	-0.156	0.318	0.400	0.291	0.146	0.273

Tot. FTP, total free throw percentage; UE, upper extremity; tot. FTP; * p<0.05; ** p<0.001

Table 3: Pearson correlation coefficient (r) of the hand and wrist muscle strength test variables with free throw percentage from A, B, C, D, and E positions and total free throw percentage

Variable	Hand grip(R)	Hand grip(L)	Palmar grip(R)	Palmar grip(L)	Pinch grip(R)	Pinch grip(L)	Wrist flex(R)	Wrist flex(L)	Wrist ext (R)	Wrist ext (L)
Position A	0.165	0.033	-0.133	-0.425*	-0.100	-0.125	-0.045	-0.227	-0.044	-0.061
Position B	-0.105	-0.196	-0.385	-0.417*	-0.238	-0.189	-0.170	0.112	0.223	-0.047
Position C	0.194	0.162	0.132	0.180	0.238	-0.465*	0.136	0.263	0.253	0.203
Position D	0.421*	0.351	0.275	0.155	0.033	0.152	0.255	0.266	0.690**	0.409*
Position E	0.011	-0.201	-0.340	-0.356	0.252	0.101	-0.202	-0.091	-0.123	-0.573*
Tot. FTP	0.160	0.008	-0.154	-0.270	0.055	0.107	-0.031	0.057	0.240	-0.061

Tot. FTP, total free throw percentage; flex, flexion; ext, extension; R, right; L, left; * p<0.05; ** p<0.001

Table 4: Pearson correlation coefficient (r) of the elbow and shoulder muscle strength tests variables with free throw percentage from A, B, C, D, and E positions and total free throw percentage

Variable	Elbow flex(R)	Elbow flex(L)	Elbow ext(R)	Elbow ext(L)	Shoul. flex(R)	Shoul. flex(L)	Shoul. ext(R)	Shoul. ext(L)	Shoul. IR(R)	Shoul. IR(L)	Shoul. ER(R)	Shoul. ER(L)
Position A	0.288	0.335	-0.138	-0.186	0.294	0.413*	0.197	0.414*	-0.031	0.004	-0.044	-0.215
Position B	-0.209	0.024	-0.210	-0.110	-0.140	0.253	-0.207	0.564*	-0.059	0.138	0.037	0.140
Position C	-0.044	-0.129	-0.399	-0.752**	-0.115	0.052	-0.004	0.351	-0.178	-0.234	-0.557*	-0.201
Position D	0.026	0.410	0.092	0.084	0.300	0.396	-0.065	0.649**	0.349	0.343	0.001	0.483*
Position E	0.172	0.204	-0.306	-0.526*	-0.110	-0.133	-0.215	-0.080	-0.282	-0.348	-0.469*	-0.099
Tot. FTP	0.073	0.200	-0.298	-0.457*	0.045	0.253	-0.058	0.483*	-0.108	-0.081	-0.308	-0.041

Tot. FTP, total free throw percentage; shoul, shoulder; flex, flexion; ext, extension; R, right; L, left; IR, internal rotation; ER, external rotation; * p<0.05; ** p<0.001

Table 5: Pearson correlation coefficient (r) of the vertical jump distance, vertical jump reaction time and hand reaction time variables with free throw percentage from A, B, C, D, and E positions and total free throw percentage

Variable	Vertical jump Distance	Vertical jump RT	Hand RT (R)	Hand RT (L)
Position A	0.053	-0.280	-0.427*	-0.647**
Position B	0.117	-0.629**	0.016	-0.360
Position C	-0.167	-0.340	-0.204	-0.418*
Position D	0.264	-0.334	-0.332	-0.538*
Position E	-0.163	-0.473*	-0.232	0.157
Total FTP	-0.007	-0.561*	-0.332	-0.485

FTP, free throw percentage; RT, reaction time; R, right; L, left; * p<0.05; ** p<0.001

The Pearson’s correlation analysis showed the following statistically significant correlations between the FTP for a given position and the assessed characteristics of the subjects (Tables 2–5): position A with hand length, left palmar grip strength, left shoulder flexor and extensor strength, and left and right hand reaction time; position B with playing time, left palmar grip strength, left shoulder extensor strength, and vertical jump reaction time; position C had with training time, left pinch grip strength, left elbow extensor strength, right shoulder external rotator strength, and left hand reaction time; position D with body height, body mass index, forearm length, total upper extremity length, right gross grip strength, right and left wrist extensor strength, left shoulder extensor and external rotator strength, and left hand reaction time; and position E with forearm length, total upper extremity length, left wrist extensor strength, left elbow extensor strength, right shoulder external rotator strength, and vertical jump reaction time. Total FTP correlated significantly with playing time, left elbow and shoulder extensor strength, vertical jump reaction time, and left hand reaction time.

The stepwise multiple regression analysis revealed the following significant predictors of FTP from each shot position (with the percentage): position A, hand length (80%), left palmar grip strength (74%), and left hand reaction time (41%); position B, left palmar grip strength (79%), left shoulder extensor strength (66%), and vertical jump reaction time (39%); position C, left hand reaction time (80%) and left elbow extensor strength (56%); position D, body mass index (63%), right wrist extensor strength (47%), left shoulder external rotator strength (85%), and left hand reaction time (79%); and position E, forearm length (75%), left elbow extensor strength (83%), and left wrist extensor strength. The significant independent predictors of total FTP were left elbow extensor strength (86%), left hand reaction time (72%), and vertical jump reaction time (31%).

DISCUSSION

Successful free throws can have a significant impact on a team's success (Gimenez & Janeira, 2003), accounting for 20%–25% of all points scored in a game and two-thirds of points scored by winning teams in the final minute (Kozar et al., 1994). In this pilot study, we analyzed the factors associated with shooting percentage from five different positions. Our results showed that, in general, upper extremity extensor muscle strength, grip strength, hand reaction time, and vertical jump reaction time contributed to free throw shooting success.

Free throw shooting ability is an important skill for basketball players (Hamilton & Reinschmidt, 1997) and can be a decisive factor in winning a game; 80% of games are won by the team with the higher FTP (Guerrero, 2007). Thus, specific training programs for improving shooting skill are important for improving game performance. Such programs require further analysis of the factors that affect shooting performance. In the present study, we included several possible factors related to the upper extremities and investigated the relationship between these factors and free throw success.

It has been suggested that certain anthropometric measurements are important for throwing activities in basketball. Previous studies have reported that arm length, hand length, and leg length are significantly related to players' performance (Okazaki et al., 2015; Ruhai, 1998). Koley et al. found a significant relationship between basketball shooting ability and weight, height, upper arm length, forearm length, hand length, hand breadth, and leg length (Koley et al., 2011). In a recent review, a player's standing height was reported to be a variable that influenced the optimal release height of the ball and thereby shooting performance (Okazaki et al., 2015). Similarly, greater hand length, forearm length, and body height have been found to be related to free throw success. In the present study, there was a significant relationship between hand length and FTP from position A, forearm length and FTP from positions D and E, height and FTP from position D, and BMI and FTP from position D. These contributed to the success rate of free throws from different positions by 60%–80%.

Handgrip strength has been proposed as an important factor for throws in various sports (Visnapuu & Jürimäe, 2007). Similarly, our results indicated that palmar, pinch, and handgrip strengths were related to FTP. Left palmar grip strength was an independent variable contributing to the free throw success rate from positions A (74%) and B (79%). Thus, incorporating grip strength training into a rehabilitation program may improve FTS.

Muscle strength is an important factor in sports that require specific physical qualities. Several studies have shown that strength training increases performance in reaction time and power (Rønnestad et al., 2008), speed (Roberts et al., 1982), coordination (Lephart et al., 1996), and endurance (Faigenbaum et al., 2001). In the present study we found that the strength of various wrist, elbow, and shoulder muscles affected the FTS performance. FTP from position A was related to left shoulder flexor and extensor muscle strength, from position B was related to left shoulder extensor muscle strength, from position C was related to left elbow extensor and right shoulder external rotator muscle strength, from position D was related to both right and left wrist extensor muscle strengths, left shoulder extensor muscle

strength, and left shoulder external rotator muscle strength, and from position E was related to left wrist and elbow extensor muscle strengths and right shoulder external rotator muscle strength. To summarize the relationship between upper extremity muscle strength and total FTP, we found a positive correlation between left elbow and shoulder extensor muscle strengths, and free throw success rate.

Previous studies have analyzed muscle activation patterns during free throws using electromyography (Escamilla & Andrews, 2009; Kibler, 1998; Miller & Bartlett, 1996). Pakosz et al. showed that m. biceps brachii of the left arm was activated first, and then m. triceps brachii activity of the left arm followed. The m. triceps brachii activated to straighten the arm for throwing the ball (Pakosz, 2011). It has been suggested that the earlier activation of the left arm may have two possible explanations: this arm provides a support function, and it is closer to the direction of movement during shooting, including lifting the ball over the head and straightening the arms. In the present study, it was found that strength in the following muscles contributed to the success rate: position B, the left shoulder extensor; position C, the left elbow extensor; position D, the right wrist extensor and left shoulder external rotator; position E, the left wrist and elbow extensor. In line with the electromyography studies, the results of the present study suggest that elbow extensor and shoulder external rotator of the left arm and the strength of both wrist extensors could play important roles in shooting performance.

Previous studies have shown that the players' reaction time can affect the result of a game, with the winners having shorter reaction times (Yüzüncü and Education, 2012). Reaction time is accepted as a good indicator of performance in reactive sports such as basketball. Basketball players have to respond appropriately and quickly during a game and they are required to throw the ball in the appropriate direction. Movements that require speed and dexterity, have been found to be related to players' reaction time. Basketball players have been shown to have faster visual reaction times than subjects in a non-athlete group (Ghuntla et al., 2012). In the present study, left hand reaction time was negatively correlated with FTP from positions A, C, and D and with total FTP, contributing to the success rate by 41%, 80%, 79%, and 72%, respectively. The quicker reaction time found in basketball players has been explained by Guizani et al. as due to better muscular co-ordination and performance in speed and accuracy tasks (Guizani et al., 2006). We therefore suggest considering reaction time training to improve free throw success in basketball training programs.

Vertical jumping is an important integral part of basketball play (Bosco et al., 1982). An absolute measure of jumping effectiveness is provided by the height of the jump. Improved jumping performance, through a combination of concentric contraction immediately following an eccentric stretch, produces more chemical energy available for the generation of power, which is considered to be a combination of strength and speed. A player's performance would be expected to be affected by the vertical jumping height he can achieve, as well as his reaction time (Manojlović & Erčulj, 2013; Okazaki et al., 2015). However, previous studies have reported that free throwing performance is not related to vertical jumping ability (Church, 2009; Woolstenhulme et al., 2004). Similarly, in this study no

correlation was found between vertical jumping height and the success rate of free throwing. This finding indicated that jumping height, when shooting, does not affect shooting performance, or that there may be others factors relate to lower extremity conditions. However, vertical jump reaction time was correlated with the FTP from position B and E and with the total FTP. In addition, it contributed to the free throw success by a mean of 30%. Okazaki et al. reported in their review about the basketball jump shot that weaker players who are not able to generate sufficient force, and/or players with a shorter standing height and who have less potential for generating a high ball release height, must use a strategy of generating greater segmental velocities to perform a successful shot (Okazaki et al., 2015). We therefore suggest incorporating exercises that aim to improve hand and vertical reaction times, given their relationship with FTP in our study.

Our study had some limitations. This was a pilot study; our sample was small. It did not use dynamic electromyogram studies, which may have provided detailed information about the activation patterns of upper extremity muscles during free shooting. Furthermore, it did not include the basketball players' success rates during the season's games. Further studies are warranted to investigate the effects of these factors on the players' success rate during the season.

CONCLUSION

Improving performance in free throw is an important element of winning basketball games. Our study found that hand reaction time, vertical jump reaction time, upper extremity extensor strength, and grip strength contributed to the free throw success rate of college basketball players in this study. Athletic rehabilitation should include upper extremity extensor strengthening, grip strengthening, and reaction time training to improve free throw shooting accuracy. The results of our study suggest that future studies should investigate the changes in basketball players' free shooting success following training, which aimed to improve these variables.

Acknowledgements

This research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial or not for profit sectors.

Conflict of interest statement

The author(s) declared no potential conflict of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

REFERENCES

- Ando, S., Kida N. & Oda, S. (2002). Practice effects on reaction time for peripheral and central visual fields. *Perceptual and Motor Skills, 95*(3), p.747-751.
- Ángel Gómez, M., Lorenzo, A., Sampaio, J., et al. (2008). Game-related statistics that discriminated winning and losing teams from the Spanish men's professional basketball teams. *Collegium Antropologicum, 32*(2), p.451-456.
- Bosco, C., Luhtanen P., & Komi, P. V. (1983). A simple method for measurement of mechanical power in jumping. *European journal of applied physiology and occupational physiology, 50*(2), p.273-282.
- Bosco, C., Viitasalo, J., & Komi, P. (1982). Combined effect of elastic energy and myoelectrical potentiation during stretch shortening cycle exercise. *Acta Physiologica Scandinavica, 114*(4), p.557-565.
- Church, D. (2009). The effect of EFT (Emotional Freedom Techniques) on athletic performance: A randomized controlled blind trial. *The Open Sports Sciences Journal, 2*, p.94-99.
- Covaci, A., Olivier, A. H., & Multon, F. (2015). Visual Perspective and Feedback Guidance for VR Free-Throw Training. *IEEE computer graphics and applications, 35*(5), p. 55-65.
- Dollings, H., Sandford, F., O'Conaire, E., et al. (2012). Shoulder strength testing: the intra-and inter-tester reliability of routine clinical tests, using the PowerTrack™ II Commander. *Shoulder & Elbow, 4*(2), p.131-140.
- Englert, C., Bertrams, A., & Furley, P. (2015). Is ego depletion associated with increased distractibility? Results from a basketball free throw task. *Psychology of Sport and Exercise, 18*, 26-31.
- Escamilla, R. F. & Andrews, J. R. (2009). Shoulder muscle recruitment patterns and related biomechanics during upper extremity sports. *Sports medicine, 39*(7), p.569-590.
- Faigenbaum, A. D., Loud, R. L., & O'Connell, J. (2001). Effects of different resistance training protocols on upper-body strength and endurance development in children. *The Journal of Strength & Conditioning Research, 15*(4), p.459-465.
- Fukushima, M., Kawaguchi, M., & Nakazawa, K. (2008). Factors affecting free throwing. *International Symposium on Biomechanics in Sports-Conference Proceedings Archive*.
- Ghuntla, T., Mehta, H., & Gokhale, P. (2012). A comparative study of visual reaction time in basketball players and healthy controls. *National Journal of Integrated Research in Medicine, 3*(1), p.49-51.
- Gimenez, J., & Janeira, M. (2003). Game statistics discriminating the final outcome of junior world basketball championship matches (Portugal 1999). *Journal of Human Movement Studies, 45*, p.1-19.
- Guerrero, J. G. (2007). *Measures Affecting Free-throw Shooting in Big 12 Conference Men's Basketball Games*: ProQuest.
- Guizani, S. M., Bouzaouach, I., & Tenenbaum, G. (2006). Simple and choice reaction times under varying levels of physical load in high skilled fencers. *Journal of Sports Medicine and physical fitness, 46*(2), p.344.
- Hamilton, G. R., & Reinschmidt, C. (1997). Optimal trajectory for the basketball free throw. *Journal of Sports Sciences, 15*(5), p 491-504.
- Nelson, J. K., & Johnson, B. L. (1979). *Measurement of Physical Performance. Resource guide with laboratory experiments*. Minneapolis, Minnesota: Burgess Publishing Company.
- Kibler, W. B. (1998). The role of the scapula in athletic shoulder function. *The American Journal of Sports Medicine, 26*(2), p.325-337.

- Koley, S., Singh, J. & Kaur, S. (2011). A study of arm anthropometric profile in indian inter-university basketball players. *Serbian journal of sports sciences*, 5(1), p.35-40.
- Kozar, B., Vaughn, R. E., & Whitfield, K. E. (1994). Importance of free-throws at various stages of basketball games. *Perceptual and Motor Skills*, 78(1), p.243-248.
- Lephart, S., Giraldo, J., & Borsa, P. (1996). Knee joint proprioception: a comparison between female intercollegiate gymnasts and controls. *Knee surgery, sports traumatology, arthroscopy*, 4(2), p.121-124.
- Manojlović, V., & Erčulj, F. (2013). Impact of the focus of attention on vertical jump performance of junior basketball players. *Fizička kultura*, 67(1), p.61-67.
- Markovic, G., Dizdar, D., & Jukic, I. (2004). Reliability and factorial validity of squat and countermovement jump tests. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, 18(3), p.551-555.
- Mathiowetz, V., Weber, K., & Volland, G. (1984). Reliability and validity of grip and pinch strength evaluations. *The Journal of hand surgery*, 9(2), p.222-226.
- McGowan, R. W. (1987). Effects of sound pressure level on free throw shooting of experienced and nonexperienced basketball players. *Journal of Sports Science*, 21, p.121-132.
- Miller, S., & Bartlett, R. (1996) The relationship between basketball shooting kinematics, distance and playing position. *Journal of Sports Sciences*, 14(3), p.243-253.
- Okazaki, V. H., Rodacki, A. L., & Satern, M. N. (2015). A review on the basketball jump shot. *Sports Biomechanics*, 14(2), p.190-205.
- Pakosz, P. (2011). EMG signal analysis of selected muscles during shots and passes in basketball. *J Health Promotion Recreation*, 1, p.9-14.
- Roberts, A., Billeter, R., & Howald, H. (1982). Anaerobic muscle enzyme changes after interval training. *International journal of sports medicine*, 3(01), p.18-21.
- Rønnestad, B. R., Kvamme, N. H., & Sunde, A. (2008). Short-term effects of strength and plyometric training on sprint and jump performance in professional soccer players. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, 22(3), p.773-780.
- Ruhal, A. (1998). Relationship of anthropometric measurement with the performance of basketball players. In *Souvenir of In Congress on Sports Management: LNIPE*, 3(01), p.34.
- Schmidt, A. (2012) Movement pattern recognition in basketball free-throw shooting. *Human movement science*, 31(2), p.360-382.
- Srivastava, A., & Sahai, M. (2010). Estimation of stature by anthropometric examination of forearm and hand. *Journal of Indian Academy of Forensic Medicine*, 32(1), p.62-65.
- Visnapuu, M., & Jürimäe, T. (2007). Handgrip strength and hand dimensions in young handball and basketball players. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, 21(3), p.923-929.
- Woolstenhulme, M. T., Bailey, B. K. & Allsen, P. E. (2004). Vertical jump, anaerobic power, and shooting accuracy are not altered 6hours after strength training in collegiate women basketball players. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, 18(3), p.422-425.
- Arslan, C., Menevse, A., & Atli, M. (2012). The comparison of the pre-game and post-game reaction times of the handball teams according to their seeds in the standings. *European Journal of Applied Sciences*, 4(1), p.36-41.

Spor Konulu Karikatür Kitapları Üzerine Bir İnceleme*

Uğur KESKİN^{1**1}, Kadir ÇALIŞKAN², Volkan AYDOĞDU²

¹Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakültesi

²Anadolu Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Öz

Bu çalışmada, Türkçe olarak yayınlanmış spor karikatürleri kitaplarında işlenmiş olan başlıca temalar incelenmiştir. Spor karikatürlerinde onlarca farklı konu ele alınmasına karşın yönetim bilimleri bakımından incelemeye konu edilebilecek ana temalar, öncelikle kavramsal ve kuramsal zeminde açıklanmış, daha sonra ise spor karikatürleri kitaplarında ele alınan biçimleriyle açıklanmış ve yorumlanmıştır. Çalışmada, doküman, kayıt veya arşiv gibi materyallerin incelenmesinde genellikle nitel analizde başvurulan tekniklerinden biri olan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Analiz kapsamına yalnızca Türkçe dilindeki spor karikatürleri kitapları dâhil edilmiştir. İncelenen kitaplar neticesinde, 'amatörlük' ve 'sporda etik' ana temaları altında eserlerin birçoğunda, amatörlük kavramının giderek unutulduğu, profesyonellik anlayışının gelişmesiyle birlikte fair-play ruhunun ikinci plana itildiği, sporda yozlaşmanın sonucu olarak etik dışı davranışların çoğaldığı, şike ve doping yoluyla dürüst ve temiz oyun ilkelerine gölge düşürüldüğüne vurgu yapıldığı görülmüştür. Çalışmanın bulguları, bir sektör haline dönüşen spor endüstrisinde, etik değerlerin giderek zedelendiğinin tespiti açısından önem arz etmektedir.

Orijinal Makale

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 30.05.2017

Kabul Tarihi: 11.06.2017

Online Yayın Tarihi: 16.06.2017

DOI:10.25307/jssr.317223

Anahtar kelimeler:

Karikatür kitapları,
spor karikatürleri,
spor etiği.

A Study On Cartoon Books About Sports

Abstract

This study examines the main themes covered in sports comics published in Turkish. Although a considerable number of themes are available in the sports comics, the current study specifically focuses on the main themes related to the practice of management sciences in sports. These themes were first explained in conceptual and theoretical terms, and later explained and interpreted as they appeared in sports comics. For the purposes of the study, the documents, logs and archives were examined through content analysis, which is a qualitative analysis method. Only sports comics published in Turkish were included in the study. According to the results, most of the works emphasized the following issues under the main themes "amateurism" and "ethics in sports": coaching system is ignored day by day; fair-play spirit is losing its importance due to the adoption of professionalism mentality; the number of unethical behaviors soar due to the corruption in sports; and honesty in sports is seriously questioned because of the cases of game fixing and doping. The findings of the study are valuable since they show that ethical values are harmed in sports industry, which has been a growing sector in recent years.

Original Article

Article Info

Received: 30.05.2017

Accepted: 11.06.2017

Online Published: 16.06.2017

DOI:10.25307/jssr.317223

Keywords:

Cartoon books,
sports cartoons,
sports ethics.

* Bu makale, 21-23 Mayıs 2017 tarihleri arasında Bursa'da gerçekleştirilen 4. Uluslararası Balkan Spor Bilimleri Kongresi'nde sunulan "Spor Karikatürü Kitaplarında Amatörlük Teması" başlıklı bildirinin genişletilerek farklılaştırılmış hâlidir.

** Sorumlu yazar: E-mail: ugurkeskin@anadolu.edu.tr Tel: +90 532 696 25 78

GİRİŞ

Sağlıklı her birey, istediği takdirde, sportif faaliyetlerine gündelik yaşamı içinde yer verebilmektedir. Vücutun doğal mekanizması, hareketli bir yaşamı öngörmektedir. Söz konusu hareketlerin iradi ve bilinçli bir Şekilde ortaya konulması sayesinde etkin bir sportif faaliyet ortaya çıkabilmektedir. Sporun gündelik yaşam ile bu denli organik bir bağ içinde bulunması, sporu, diğer yaşamsal alanların da içine çekmektedir. Bu yönüyle spor, sadece bedensel olarak yürütölen bir faaliyet olmanın ötesine geçerek izlemeye ve okumaya da konu olabilmektedir. Sportif faaliyet yürüten sporcular ve spor takımları milyonlarca izleyici tarafından görsel medya unsurları aracılığıyla takip edilmektedirler. Yazılı medya unsurları olarak ise süreli (dergiler, makaleler, köőe yazıları, forumlar vb.) ve süresiz yayınlar (kitaplar) ön plana çıkmaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte aędaő anlamdaki yazma ve okuma eylemleri internet gibi elektronik ortamlara da yansımıő olmasına karşın, klasik anlamdaki yazma ve okuma eylemleri süreli ve süresiz yayınlar kapsamında süregelmektedir.

Ölkemizdeki spor basınında spor karikatürlerinin çizimi, onlarca yıllık bir geçmiőe sahip olmakla birlikte, Türkçe literatür açısından “spor karikatürçölüğü” gibi spesifik bir branő veya alan söz konusu değildir. Türkçe karikatür literatürü açısından konu ele alındığında, karikatüristlik yaşamını sadece spor ile ilgili çizimler ile sınırlayan herhangi bir karikatüristen söz edebilmek mümkün olmamaktadır. Buna karşın, karikatüristlik yaşamı süresinde çizmiş olduğu spor temalı karikatürlerini sergi olarak izleyiciyle buluőturan (Ankara Belediyesi Spor Kulübü, 19 Mayıs 1980, Ankara; Raőt Yakalı kişisel sergisi, 16 Nisan 2011, İstanbul) ya da eőtli dergilerde yayınlanmış spor temalı karikatürlerini kitap olarak bastıran karikatüristlerden bahsedebilmek mümkün olmaktadır. İőte bu çalışmada da Türkçe literatürde yer alan bu kitapların tamamının incelenmesi amaçlanmış ve üç adet kitap istisna olmak üzere tamamı incelemeye konu edilmiştir.

Karikatür eserlerini kitaplaőtıran spor çizerleri, çizgileri aracılığıyla hayat vermiőt oldukları aktörlerin/paydaşların (sporcular, taraftarlar, yöneticiler, izleyiciler) beden dilleri (lisan-ı halleri) ve karikatür karesinde yer verilen diyaloglar aracılığıyla vermek istedikleri mesajları kodlamaktadırlar. Spor temalı karikatürlerde genellikle sporcuların Őahsına yönelik olacak Şekilde kişisel ya da toplumun geneline yönelik mesaj verme kayęısı ön plana çıkmaktadır. Bu da spor karikatürleri içeren birincil kaynak eserleri yani kitapları, bilimsel açıdan incelemeye değer kılan husus olarak ortaya çıkmaktadır. Spor karikatürleri üzerine bu çalışmaya kaynaklık edebilecek lisansüstü tez çalıőmasına veya bilimsel makaleye rastlanılmadığı için bu çalışmada ele alınamayan veya kapsam dışında tutulan hususların, ilerleyen dönemlerde yapılabilecek olası çalışmalara katkı sağlayabileceği kanaatini güçlendirmektedir.

Literatür Bilgisi

Bir duygunun veya düőüncenin, kelimeler yerine fotoğraf, film, grafik, karikatür gibi görsel materyal kullanarak anlatılması temeline dayanan görsel iletişim, yeni medya çağıyla birlikte çok daha popöler hâle gelmiőtir (Künöen ve Olguntürk, 2014: 335). Görsel iletişim unsurları arasında yer alan karikatürler, günümüzde bir mizah aracı olarak sıklıkla kullanılmaktadır. Mizahın, dinleyeni ya da okuyanı güldürmekle kalmayıp düőündürmeye de sevk eden bir

fonksiyona sahip oluşu (Fırlar ve elik, 2010: 165), çizerlerin bir konuya ilişkin şahsi ya da toplumsal bir görüşü karikatürler aracılığıyla yorumlamalarında daha etkili olmalarına yardımcı olabilmektedir.

Türkçe literatürde, karikatür alanında bilimsel makale olarak karşılaşılan çalışma olarak leki (2016) tarafından yapılan çalışma dikkat çekmektedir. Spor alanı ile ilgili olmasa da bu makalede, 1970'ler Türkiye'sinde basında yer alan ve toplumun belirli kesimlerine hitap eden karikatürler araştırmaya konu edilmiştir. Belirli bir görüşü temsil eden karikatür dergisinde ne çıkan temaları ele alan bu makale, Türkçe yazında mizah üzerine yapılan ender çalışmalar arasında yer almaktadır.

Yukarıdaki paragrafta ifade edilen ve toplumsal yapı içinde kendine yer bulan görüşler/yaşam biçimleri şeklinde ortaya çıkan farklılıkların, karikatür gibi sanatsal alanlara yansımaları durumuna, sadece Türkiye'de değil dünya ölçeğinde sıkça karşılaşılmaktadır. Söz konusu durum özellikle karikatür dergilerinde belirgin bir şekilde ortaya çıkmasına karşın, bu dergilerde yayımlanmış olan karikatürlerin, daha sonra belirli temaları işleyen kitaplar hline getirilmesi daha düşük düzeylerde gerçekleşmektedir. Yaşam tarzı ve olaylara bakış açısı yönünden örneğin askerlik mesleği özelinde Türkiye çapında kitap yayımlayan karikatrst olarak Tibet'in (1999a; 1999b; 1999c), yurt dışı kökenli olarak ise Mort Walker'in ismi ön plana çıkmaktadır. Spor karikatürü kitapları açısından bakıldığında ise ulusal çizerler arasında sadece spor karikatürü çizmek üzerine odaklanarak, yukarıda da ifade edildiği üzere; yaşam tarzı ve dünyaya bakış açısı yönünden sporculuk mesleği ekseninde eserler üreten izerlere rastlayabilmek olanaksız gibidir. Bu güçlük, İngilizce literatür açısından da gözlemlenebilmektedir. Zira spor konulu karikatür kitapları incelendiğinde, özellikle son yıllarda yayımlanların genellikle illüstrasyon kitap oldukları görülmektedir. Karikatür kitabı şeklinde yayımlanan kitaplar ise, Türkiye'de de olduğu gibi çoğunlukla 1980 ve öncesi yıllarda basılmış olanlardan meydana gelmektedir. Spor karikatürleri üzerine yazılan makaleler incelendiğinde ise, bu çalışmada olduğu gibi karikatür kitapları çerçevesinde değil, belirli bir izerin dergilerde yayımlanmış olduğu karikatürlerinin ele alınması şeklinde yazıldığı görülmektedir (McCroy, 2008: 45).

Spor ve ona gösterilen büyük ilgiyi sadece sağlıkla bağlantılı olarak açıklamak yetersiz kalmaktadır. Sporun heyecanla izlemek, taraftar olmak ve sonu gelmez tartışmalara girmek, bireylerin vazgeçemeyeceği yaşam alanları arasında yer bulmaktadır. Apayrı bir düzeni ve estetiği olan spor basınında yer alan pek çok haber, yorum, fotoğraf ve yazının yanı sıra, karikatür de bu zengin dünyanın ayrılmaz bir parçası olmaktadır. Çünkü spor olgusu, sporcusu, fanatiği, ekipmanı, yöneticisi, hakemi, rüşveti, transferi, politikası ve dedikodusu ile mizahın bitmez tükenmez hazinelerinden birini oluşturmaktadır (Karaköse, 2000: 5). Ayrıca spor karikatürlerinde, sayfalarca yazıya sığdırılmayacak uzunluktaki bir eleştiri, kk bir karede kolayca görüntülenebilmektedir (Mocan ve ark., 2000: 3). Bu çalışmada ele alınan temel hususlar olan "spor etiği" ve "sporda amatörlük" konu başlıkları ve spor etiğini yakından ilgilendiren konular olan sporda doping ve sporda şike gibi olgular, aşağıda açıklanmıştır.

Spor Etiği

Spor, sosyal bir olgu olarak günümüzün en popüler ve yaygın bir faaliyet sahası ve kalkınma aracı olarak ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bunun da ötesinde spor artık bir bilim dalı, bir gelişmişlik kriteri; ekonomisi, eğitimi, alt kurumları, araç ve gereçleriyle tam bir sektör hâlini almıştır (Yazıcı, 2014: 396).

Sporun her alanında olduğu gibi, etik alanında da gelişerek ilerleyebilmesi için spora alın teri ve sermaye dökenlerin kendi içlerinde örgütlenmeleri gerekmektedir. Bu alanda yürütölen bireysel davranış, arayış ve çabaların tek başına başarıya ulaşması ve yeterli olması mümkün gözükmemektedir çünkü örgütlenmemiş bu tür münferit uğraşlar, yozlaşmaya ve sapıtılmaya daha elverişli olabilmektedir (Spor Karikatürleri 84, 1985: 3).

Etik, doğru ve yanlış davranışları belirleyen bir kurallar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bu etik kurallar, bireylere davranışlarının kabul edilebilirliğini veya kabul görmezliğini yani doğruluğu veya yanlışlığı konusunda yol göstermektedir (Frederick, 1988'den akt. Dolaşır Tuncel ve Büyüköztürk, 2009: 160). Etik sorular ve sorunlar, gündelik yaşamda bireyin karşısına sıklıkla çıkmaktadır çünkü yaşamak eylemde bulunmayı, eylem içerisinde olmak da karar vermeyi gerektirmektedir (Kropotkin, 1991'den akt. Ertan ve Kaçoğlu, 2009: 391). Dolayısıyla, gündelik yaşama ilişkin alınan kararlar doğrultusunda harekete geçildiğinde etik unsuru, bireyin karşısına çıkmaktadır.

Her konuda olduğu gibi spor alanında da etikle ilgili çok çeşitli hususlar gündeme gelmektedir. Yerel bir yarışmadan olimpiyatlara kadar, sporun tüm kademelerinde spor etiğine zarar veren davranışlar sergilenebilmektedir. Doping kullanımı, rakibi zor duruma sokacak davranışlar, hakemi aldatmaya yönelik hareketler vb. tüm davranışlar spor etiği açısından ele alınabilmektedir. Sporcuların mesleklerine, kendilerine, rakiplerine ve evrensel birtakım doğrulara uygun şekilde hareket etmeleri ancak etik davranışı özümsemeleri ile mümkün olabilmektedir (Ertan ve Kaçoğlu, 2009: 390).

Sporun yönetim açısından da etik değerlerini göz önünde bulundurmak gerekmektedir. 'Zafere giden her yol mubahtır' anlayışıyla sportif mücadele içerisinde bulunmak, sporun özüne hitap eden bir anlayış değildir. Yöneticilerin şahsi menfaatleri ya da kulüpleri adına yasa dışı yollara başvurması, kara para aklama çabaları, şike ve teşvik primi ile müsabaka sonuçlarını manipüle etmeleri de sporun fair-play ruhuna zarar vermektedir. Dürüst oyun anlamına gelen fair-play (Şahin, 2009), evrensel olarak kabul görmüş sporda adil ve dürüst olmayı destekleyen bir anlayışı ifade ettiğinden, dürüstlük içermeyen sportif faaliyetler, amacının dışına çıkmakta ve dolayısıyla etik açıdan problem teşkil etmektedir.

Spor etiğinin temel ilkesi, bireylere spor ortamlarına evrensel kabul görmüş değerleri benimsetmek ve davranışsal olarak ortaya koymaya yönlendirmektir. Spor etiği genel anlamda, sporda önemli rol oynayan paydaşların üzerine düşen mesuliyetleri, dürüstlük, adalet, şeffaflık, tarafsızlık ve saygı gibi evrensel değerler temelinde ortaya koymaları, çalışmalarını bu ilkelere bağlı olarak yürütmelerini kapsamaktadır (Dolaşır Tuncel ve Büyüköztürk, 2009: 160).

Spor yönetiminde söz sahibi kimselerin sportif etik değerleri göz önünde bulundurarak hareket etmeleri de vazgeçilmez bir gereklilik olarak gündeme gelmektedir. Uluslararası Spor

Yöneticiliği Enstitüsünün (Institute of Sport Management) bir üyesi olabilmek için aşağıda sıralanan etik değerlere uyulacağının taahhüt edilmesi gerekmektedir (Ertan ve Kaçoğlu, 2009: 409):

- Spor yöneticisi yalnızca yasal zorunluluklar yoluyla değil, dürüst ve eşit şekilde etik standartları yerine getirmelidir.
- Spor yöneticisi performans artıran maddelerin kullanımını tamamen yasaklamalı ve dopinge izin vermemelidir.
- Spor yöneticisi adil ve objektif davranmalıdır.
- Spor yöneticisi, dürüstlük ve tarafsızlık ilkeleri doğrultusunda ortaya çıkabilecek tüm görüşlere sonucu ne olursa olsun açık olmalıdır.

Yukarıda sıralanan etik kodlar ve toplum genelinde benimsenmiş bulunan normatif ilkelerin varlığına karşın, insan tabiatında var olan eğitilememiş ve kontrol altına alınmamış “daha çok kazanma” hırslı sporcuyu hak etmediği değerler (unvan, şan, şöhret, para, tanınma, takdir görme vb.) uğruna doping ve şikeye sürükleyebilmektedir (Yazıcı, 2014: 403).

Son dönemde sporun gerçek amacının dışına çıkıp farklı amaçlar için araç olarak kullanılması, spor etiğine duyulan ihtiyacın önemini daha iyi vurgulamaktadır.

Sporda Doping

Spor, yakın geçmişe kadar, salt bedenini eğitimi olarak algılanmıştır. Bireyin bilişsel, duyuşsal ve toplumsal boyutlarına katkısı önemli ölçüde göz ardı edilmiştir. Oysa spor, kişinin yalnızca bedenini değil, her yönüyle eğitimi için gerekli bir araç ve eylemler bütünüünü ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle; özgüven sağlama, yaratıcı olma, sorumluluk alma, oyun, macera, sağlık ve zindelik ile toplumsal özellikleri geliştirme amacıyla yapıldığı söylemek mümkündür (Grössing, 1991’den akt. Yazıcı, 2014: 397). Sporun sağlamış olduğu bireysel ve toplumsal anlamdaki söz konusu olumlu dışşallıklarına karşın, amatörlük anlayışının dışına çıkılarak kazanma odaklı düşünmek, bireyin bedensel ve ruhsal sağlığını da göz ardı ederek, birtakım yasadışı yöntemlere tevessül edilmesine kaynaklık edebilmektedir. İfade edilen yasa dışı yöntemlerden biri de doping kullanımı olarak gündeme gelmektedir.

Doping kullanımı, oldukça eski tarihlere dayanmaktadır. “Doping” kelimesi, “Dope” sözcüğünden türemiştir ve Güney Afrika yerlilerinin avlanmaları sırasında dayanıklılıklarını artırmaları amacıyla alkollü bir içki olarak kullanılmıştır. İngilizce’ye de “doping” olarak geçen bu sözcük, fiziksel veya zihinsel performansı arttırmak amaçlı bir takım kimyasal madde veya yöntemler kullanılması anlamına gelmektedir (Ünal ve Ünal, 2003: 189). Spor etiği açasından, eşit şartlarda yarışma imkânını ortadan kaldırdığı için (Tarakçıoğlu ve Doğan, 2013: 46) doping kullanımının etik yönünü ele almak gerekmektedir. Tıbbi olarak ise sporcuların bu yollarla kazandıkları performansın karşılığında sağlıkları ciddi ölçüde tehlikeye girmektedir. Tehlikenin de ötesinde, ölümlerle sonuçlanan birçok vakanın gerçekteleştiği bilinmektedir. Literatürde, sporcuların ani ölüm sebepleri arasında doping kullanımının neden gösterildiği pek çok vaka çalışmasına rastlamak mümkündür (Akalin, 2006; Deligiannis ve ark., 2006; Fineschi ve ark., 2007; Fineschi ve ark., 2001; Garle & Rane, 2008; Hausmann & Hammer, 1998; Sjöqvist, Yesalis & Bahrke, 2002).

İnsanlık tarihinden bu yana, yarışma ve üstünlük sağlama psikolojisi, ilkel topluluklarda olduğu gibi modern toplumlarda da farklı yönleriyle var olmaktadır (Ünal ve Ünal, 2003: 189). Yarışma sportif mücadelelerde üstünlük sağlama isteği, sporcuların birtakım fiziksel performansı arttırıcı ürünler kullanmalarına neden olmaktadır. Hatta günümüzde tıbbın ilerlemesi, insanların hastalıkları ile ilgili durumları genler yoluyla araştırmaları, sporcuların suiistimale açık konuma gelmesine yol açmıştır. Gen dopingi, halen etik olarak spor çevrelerince tartışılan konuların başında gelmektedir (Tarakçıoğlu ve Doğan, 2013).

Doping konusunda, Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) ve Uluslararası Spor Federasyonları (IF) çeşitli kısıtlamalar ve olumsuz etkileri konusunda uyarıları her yıl gerek yasaklı maddeler listesi yayınlayarak gerekse de fair-play davranışı açısından yasakladığını belirten paylaşımlar yapmaktadır. Ülkemizde de Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK), 2011 yılında Doping Mücadele Komisyonu kurmuştur. Üniversitelerde, milli takım kamplarında ve şampiyonalarda doping mücadeleye ilişkin kapsamlı bilgilendirmeler yapılmaktadır (TMOK).

Sporda Şike

Şike, bir spor müsabakasının sonucunu değiştirmeye yönelik olarak yapılan ve müsabakanın sonucu itibariyle de maddi ya da manevi bir çıkar elde etmek amacıyla varılan anlaşmayı ifade etmektedir. 2011 yılı itibariyle sporda şike, 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu'nun 11. Maddesiyle suç olarak kabul görmüştür (Resmi Gazete, 2011). Türk sporu kapsamında bu suça dair ilk cezalar, 2011 yılında futbolun en üst liginde yer alan sporcular, antrenörler, kulüpler ve yöneticileri, menajerler ve bu olaylara karışan farklı meslek gruplarından kişilere verilmiştir (Zelyurt, 2013: 2).

Paranın yoğunlaştığı tüm alanda olduğu gibi spor branşları da yolsuzluklara açık hedef olmuş ve spor ile ilgisi olmayan kişiler spor branşlarının idari birimlerinde yer almaya başlamıştır (Aydın ve Arıkan, 2012: 53). Buna bağlı olarak sporda şike ve teşvik primi iddiaları yakın dönemin üzerinde tartıştığı önemli konulardan biri olmuştur (Kızar ve ark., 2015). Geçmiş yıllarda teşvik primi olarak sıklıkla gündeme gelen eylemler; yani bir müsabakada, kulüp yöneticilerinin veya başka kişiler tarafından oyunculara iyi ya da kötü oynamaları yönünde maddi destek sağlanması (Zelyurt, 2013: 2), suç olarak kabul edilmemekteydi. Oysa, sporun öne çıkan en önemli unsuru, müsabaka sonucunun belirsiz olması iken, dışarıdan müdahale (şike veya teşvik primi) edilerek bu belirsizliğin yok edilmesi aslında sportmenlik ruhunun yok edilmesi anlamına gelmektedir.

Spor liglerinde şikeye 3 temel unsur yol açmaktadır. Bunlar; yasadışı kumar, oyuncuların istismarı ve yolsuzlukta suç ortağı beklentisi (Hill, 2010a: 38). Hill (2010b), şike ile ilgili kitabında, oyuncuların zaaflarını kullanarak müsabakaların sonucuna etki edecek davranışlar sergilemelerinin istenmesi, peşin para ödemesi ile cazip hâle getirildiğini belirtmektedir. Ayrıca hakemlerin şikeye alet edilmesinin de bir yöntem olduğunu fakat çok dikkat çekeceği için oyuncuların tercih edildiğini ifade etmektedir. Spordaki olimpik ruhu zedeleyen bu tür girişimler, spor etiği ile bağdaşmamakta ve amatörlük ruhu ile de bir birlikte anılması olası görülmemektedir.

Sporda Amatörlük

Türk Dil Kurumu ‘amatör’ kavramını, “bir işi zevk için yapan, gelir elde etme amacı gütmeyen hevesli kişi” olarak tanımlanmaktadır. Profesyonellik kelimesine karşıt olarak kullanılan bu terim, sporda özellikle etik konularla bir ilişki içerisindedir.

Sporda amatörlük, dünyanın en büyük ve en önemli spor organizasyonu olan olimpiyatların felsefesini oluşturmaktadır. Olimpik felsefede, spor yoluyla saygın, barışçıl ve uyumlu “ideal insan” yetiştirme niyeti bulunmaktadır (Yıldıran, 2014: 566). Olimpizm bir dünya görüşü olmakla birlikte (Erdemli, 1997: 153), insanın ahlakını ve karakterini kuvvetlendirmeyi de amaçlayan eğitsel bir amaç gütmektedir (Karahan, 2014: 115).

Dünyanın en büyük ve günümüzün en popüler spor organizasyonu olan modern olimpiyatlar, Baron Pierre de Coubertin tarafından katı bir “amatörlük” felsefesiyle başlatılmıştır (Özsoy, 2011: 98). Amatörlük kurallarına kesinlikle uyulacağı kararı ile başlayan olimpiyatlar, günden güne profesyonelliğin etkisini hissetmeye başlamıştır. Amatör sporda yüksek performanstan ziyade oyunu sevmek ön plandayken, amatör sporların tam tersine profesyonel sporda performans önem kazanmaktadır (Ekinci ve ark., 2014: 37). Teorik olarak profesyonel spor, sporun kazanç sağlamak için düzenli olarak sürdürülmesi ve uygulamak veya öğretmek amacıyla ücret alınmasını ifade etmektedir. Profesyonel sporcu ise, sporu meslek edinen ve sporu para kazanmak için gerçekleştiren kişi olarak tanımlanmaktadır (Özsoy, 2014: 116).

Öte yandan, IOC’nin (Uluslararası Olimpiyat Komitesi) çağdaş sportif uygulamalar açısından benimsemekte olduğu anlayışa göre, spor malzemesi amaçlı araç-gereç, kamp ve müsabaka esnasında ikamet sağlanması, beslenme, ulaşım, tesislerden faydalanma, antrenman ve sağlık hizmetleri, geleneksel oyun ve yarışmalarda para ve mal şeklindeki sınırlı ödüller amatörlüğü etkilememektedir (Öztürk, 1998: 112). Ayrıca, sporun hemen her dalında ulaşılan teknik ve taktik ile ortaya konulan üst düzey performanslara erişebilmek için sporcunun, yalnızca yapmakta olduğu spor branşına kanalize olması, vazgeçilmez bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Düzenli ve belirli bir disiplin içerisinde yapılan ve uzun süren antrenmanlar, sporcunun gelir getirici diğer faaliyetlerde bulunmasının önünde önemli bir engel teşkil etmektedir. Dolayısıyla, sporculuğun bir meslek biçimi almış olması, günümüzde normal karşılanmaktadır. Söz konusu normalleşme süreci, günümüz sporunun bir gerçekliği olarak sporcuların karşısına çıkıyor olmakla birlikte, bu çalışmada vurgulanmak istenilen husus, sporun amatör ruhunun geri plana atılmaması gerekliliği ve profesyonelliğe geçişte etik değerlerin göz önünde bulundurulması ile çerçevelenmektedir.

Sporda etik başlığında açıklandığı üzere, bireylerin kazanma hırısı, statü sahibi olma gayretleri ve sporun getirilerinin büyük boyutlara ulaşması sebebiyle, sporcular ağırlıklı olarak kazanç odaklı davranmaya meyil etmektedirler. Bu durumda sporun doğasına ters düşen, tasvip edilmeyen, sporun genel paydaşları tarafından olumlu karşılanmayan etik dışı davranışlar gündeme gelebilmektedir.

Antik dönemde olimpiyatlara katılan sporcuların, adil yarışacağı, kural dışı hareketlerde bulunmayacağı konusunda yemin ettirildiği, döneme ait kaynaklar üzerinde yapılan incelemelerde ortaya konulmuştur (Yıldıran, 2014: 560). Günümüzde ise oyunu tanımlayan

ve temiz, dürüst, adil vb. anlamlar içeren (Yıldıran, 2011: 3) fair-play kavramı öne çıkarılmaya çalışılmakta ve sporcuların gönüllülük esasıyla adil, dürüst ve saygılı yarışılacağı anlayışı genel kabul görmektedir. Fair-play kavramı özünde etik felsefe ile temellenmektedir. 1974 yılında Uluslararası Fair Play Komisyonu tarafından hazırlanan Fair Play Deklerasyonu tüm üye ülkelere gönderilmiştir. Kısaca ifade etmek gerekirse bu belgede; fair-play'in, kişinin kendisine ve spordaki diğer paydaşları olan rakibine, takım arkadaşlarına, hakemlere, izleyicilere ve topluma saygıya dayanan bir hayat görüşü olduğu ve bu görüşün her ne pahasına olursa olsun korunması gerektiği ifade edilmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada, Türkçe olarak yayınlanmış spor karikatürleri kitaplarında işlenmiş olan başlıca temalar belirlenmiştir. Spor karikatürlerinde onlarca farklı onu ele alınmasına karşın yönetim bilimleri bakımından incelemeye konu edilebilecek ana temalar, öncelikle kavramsal ve kuramsal zeminde açıklanmış, daha sonra ise spor karikatürleri kitaplarında ele alınan biçimleriyle açıklanmış ve yorumlanmıştır. Bu sayede, spor karikatürleri kitaplarında ele alınan başlıca konuların hem kuramsal (teorik) yönü ele alınmış hem de yaşamsal (çizerlerin eserlerine yansiyarak gündelik yaşamda daha geniş kitlelere ulaşan karikatür kareleri) yönünün ortaya konulması sağlanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın bulguları, bir sektör haline dönüşen spor endüstrisinde, etik değerlerin giderek zedelendiğinin tespiti açısından önem arz etmektedir. Ayrıca, sporu görsel nesnelere üzerinden okumak, mizah cephesinden değerlendirerek farklı bakış açıları kazanılmasına yardımcı olabilmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, süresiz yayınlar olan kitaplar çerçevesinde yürütülmüş olup, ana teması “spor karikatürleri” olan kitaplar ekseninde gerçekleştirilmiştir. Türkçe literatürde yer alan bu kitapların tamamının incelenmesi amaçlanmış ve üç adet kitap istisna olmak üzere tamamı incelemeye konu edilmiştir.

YÖNTEM

Bu çalışmada, spor karikatürleri kitaplarındaki karikatürlerin, içinde buldukları bağlamın (karikatür karesinde yer alan ana görsel unsurlar ve ayrıntılar), yüzde yüzlük bir bütünlük içinde okuyucuya aktarılabilmesi mümkün olamamaktadır. Aktarmaya dayalı benzer türdeki diğer çalışmalarda olduğu gibi bu çalışma da görsel bir materyalin içinde yer alan yazıların aktarılması, kendine has birtakım sınırlılıkları beraberinde getirmektedir. Zira görsel bir unsur olan karikatürün, sadece yazılar aracılığıyla aktarılması ve açıklanmaya çalışılması, görsel sanatların tabiatında var olan üstünlüklerin belirli ölçülerde kaybedilmesi sorununu beraberinde getirmektedir (Keskin, 2016: 5539).

Karikatürlerde yazı karakteri olarak genellikle büyük harf kullanımı tercih edilmektedir. Oysa büyük harf kullanımına, sosyal medya gibi bazı mecralarda “bağırma” ve benzeri olumsuz anlamlar yüklenilmektedir. Bu tür anlamlandırmalardan bağımsız olarak bu çalışmada, çizerlerin karikatür karelerindeki yazılı metinlerden yapılan alıntılar, büyük/küçük harf kullanımı bakımından aslına uygun olarak aktarılmıştır.

Araştırmanın Modeli

Çalışmada, nitel analiz yöntemi kullanılmıştır. Doküman, kayıt veya arşiv gibi materyalin incelenmesinde genellikle nitel analizde başvurulan tekniklerinden olan ‘içerik analizi’ kullanılmakta olduğu için bu çalışmada da söz konusu analiz kullanılmıştır.

İçerik analizinde, verileri tanımlama ve verilerin içinde yer alan belirli gerçeklikleri ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Bu yöntemde, dökümanlardan elde edilen veriler; kodlama, temalara ayırma, kodları ve temaları düzenleme ve bulguları yorumlama olmak üzere dört aşamadan geçerek son biçimini almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada da, ilk aşamada belirlenen tarama ve seçim ölçütlerine göre kodlamalar yapılmış ve bu bağlamda çeşitli temalara ulaşılmıştır. Bu aşamadan sonra temalara ayrılan veriler düzenlenmiş ve son olarak ise elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

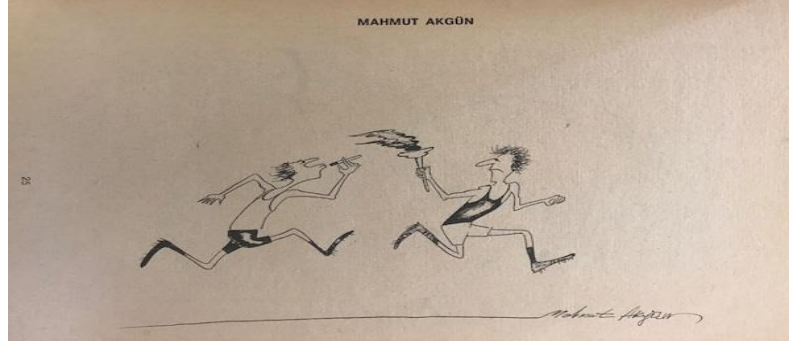
Analiz kapsamına, yalnızca Türkçe literatürdeki kitaplaştırılmış spor karikatürleri dâhil edilmiştir. Dolayısıyla, kitap haline getirilmeyip sadece dergi veya diğer medya unsurları kapsamında yayımlanmış bulunan spor karikatürleri, çalışma kapsamı dışında tutularak incelemeye konu edilmemiştir. Zira bu çalışmada işlenen temayı açıklamaya yönelik yeterli bir veri doygunluğuna erişilmiş bulunmaktadır. Veri doygunluğunun, dergi veya diğer karikatür mecralarında da aranarak, bu çalışmadaki verilerin teyit edilme çabası, başka çalışmaların konusunu teşkil etmektedir.

BULGULAR

Spor Karikatürü Kitaplarında Spor Etiği Unsurunun Ele Alınmaına İlişkin Bulgular

Süresiz yayın olan kitaplar, toplumsal dinamikleri yansıtmada önemli bir araç olarak ön plana çıkmaktadır. Karikatür kitapları da sporda amatörlük ve etikle ilgili anlatım ve görsellerle, söz konusu alanlara katkı sağlamaktadırlar. Karikatüristler de çizmiş oldukları karelerde ve spor temalı karikatürlerinin birikimi sonucunda yayımlamış oldukları kitapları aracılığıyla sportif faaliyetlerin özüne ve felsefesine uygun olmayan etik dışı davranışları, çizgi kareleriyle eleştiriye konu etmişlerdir. Aşağıdaki anlatımlarda, spor karikatürü kitaplarında eleştiriye konu edilen hususlar olarak doping ve şike davranışlarını yer verilen karikatür kareleri betimlenmiş ve söz konusu karikatür karelerinin içeriğinde yer alan diyalog metinleri aktarılmıştır.

Mahmut Akgün imzalı karikatür karesinde, olimpiyat ateşinden yararlanarak sigarasını yakmaya çalışan bir sporcu karakteri karikatürize edilmiş ve sporcunun, yapmakta olduğu spora karşı saygısı, değer temelli bir yaklaşımla hicvedilmiştir (Amatör Spor Kulüpleri Yayınları, 1981: 25).

Resim 1. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1981, s. 25.

Spor alanında gündeme gelen etik dışı konular sadece yukarıda aktarılan unsurlardan oluşmamaktadır. Bu çalışmada, spor karikatürü kitaplarında işlenen etik dışı davranışlar ile sınırlı kalındığı için her bir etik dışı davranışa ayrı ayrı değinilmemiştir.

Demirci (1999: 24-25) tarafından yazılan ve içeriğinde ağırlıklı olarak futbol fanatizminin işlendiği spor karikatürü kitabında zaten kendisi bir aşırılık olan fanatizmde de aşırıyla gidildiği karikatür örneklerine yer verilmiştir. Demirci'nin kitabında ana karakter Mithat'ın sanat anlayışının, bir spor kulübü yöneticisinin heykelini yaptırarak evin salonuna koyması, hastanede ligin devre arasında müsabakaları izleyemediği için yatıyor olması ve uykusunda tribün tezahüratlarını sayıklıyor olması gibi aşırılıklar, ironik çizim ve anlatımlarla eleştirilmektedir.

Hakan Yavruoğlu'nun karesinde, "Zafere giden her yol mübahtır" anlayışının yansıması göze çarpmaktadır. Fair-play ruhunun zedelendiği, etik dışı davranışı anlatan bu karede; bisiklet yarışına motosikleti ile katılan bir sporcu, rakiplerini geride bırakmak üzeredir ve tüm tezahüratlar ona yapılmakta, objektifler ona doğru çevrilmiştir. Uzatılan mikrofon ve birçok fotoğrafçının bitiş anını yakalama gayreti de ayrıca vurgulanmıştır (Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1986: 11).

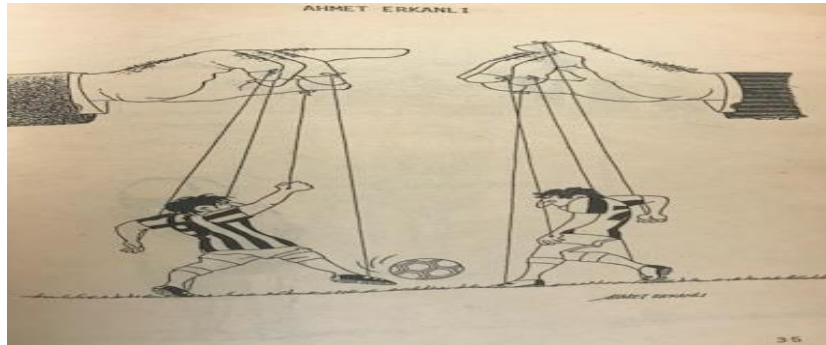
Resim 2. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1986, s. 11.

Sporda dopinge dikkat çeken bir çizimde, bir boksörün kaslarının, suni yöntemlerle daha hacimli biçime getirilmesi karikatürize edilmiştir (Mocan ve ark., 2000: 7). Aynı temayı işleyen bir başka karikatürde ise, sporda doping olgusu çizime konu olmuştur. Sporçunun iğne ile daha agresif bir görüntüsünün çizimi, dopingin psikolojik açıdan etkilerini de vurgulamaktadır (Spor Karikatürleri, 1981: 33).

Resim 3. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1981, s. 33.

Sporda Őikenin anlatıldığı bir alışma, Sait Munzur tarafından kaleme alınmıştır. Mafyatik bir kişi benzetmesi yapılan karakter, elinde silahı ile sporcuları adeta rehin almaktadır. Maraton sporu için oldukça kilolu görünen başka bir sporcu ise bitiş çizgisini mutlulukla geçmektedir. Burada sporun adil yarışma yönü, sporun dışından müdahale ile sekteye uğratılmıştır (Spor Karikatürleri, 1981: 45). Sporda Őikenin ifade edilmeye çalışıldığı bir diğer çizimde, futbolcular birer kukla gibi iki el tarafından yönetilmektedir. Burada anlatılmak istenen, çalışmanın kavramsal boyutunun ele alındığı bölümde geçtiği gibi, müsabakanın nc kişilerce istenildiği Şekilde tamamlanması istenmesidir. Sporda Őikenin anlatıldığı bu izim Ahmet Erkanlı tarafından karikatürize edilmiştir (Spor Karikatürleri, 1981: 35).

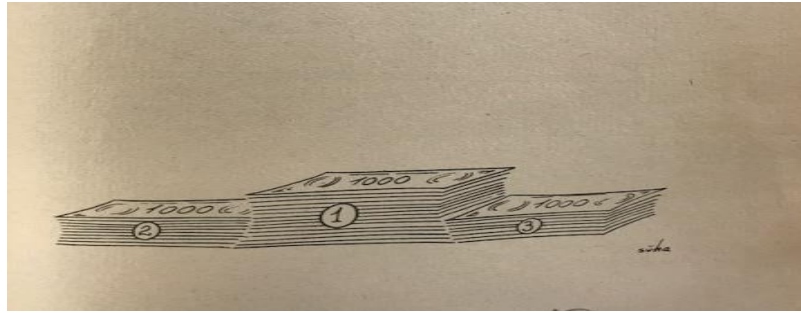
Resim 4. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1981, s. 35.

Spor Karikatürü Kitaplarında Amatörlük Unsurunun Ele Alınışına İlişkin Bulgular

Spor karikatürlerinde, bütün spor dallarında titizlikle muhafaza edilmesi gereken bir unsur olan amatörlük ruh konusuna özel bir vurgu yapılmaktadır. Sporcular, yöneticiler, taraftarlar veya ilgili diğer paydaşlar tarafından ortaya konulan davranışlar bakımından sporun amatör ruhu ile bağdaşmayan her türlü tutum Őiddetle eleştirilmektedir. Spor kamuoyundaki paydaşların, amatrlkten uzaklaşarak sporun özünde yer alan amatör ruh anlayışı ile çelişen tutumları, spor karikatürlerinde olumlu karşılanmamaktadır. Aşağıdaki karikatürlerin anlatımına dayalı aktarımlarda, spor karikatürlerinde, amatörlük ruhu ile bağdaşmayan tutum ve davranışları karikatürize eden çizim kareleri betimlenerek çizim karelerindeki diyaloglar aktarılmıştır.

Mocan ve diğerleri tarafından yazılan *Tüysiklet Spor Karikatürleri* adlı kitapta yer alan yazısız karikatür karesinde göğsünde birçok madalyası olduğu halde dilencilik yapan bir sporcu karakteri karikatürize edilmektedir (Mocan ve ark., 2000: 65). Bu karikatürde spor alanında elde edilen başarıların, bütün branşlarda aynı ölçüde parasal getiri ile sonuçlanmadığı vurgulanmaktadır. Çok sayıda madalya sahibi olmasına karşın, dilencilik yapan sporcu karakteri, söz konusu tezatlık üzerine çizilmiş bir kare olma özelliği taşımaktadır (Bu kitapta sayfa numarası yer almamakta olup, sayfa numaraları, okumakta olduğunuz makalenin yazarları tarafından verilmiştir).

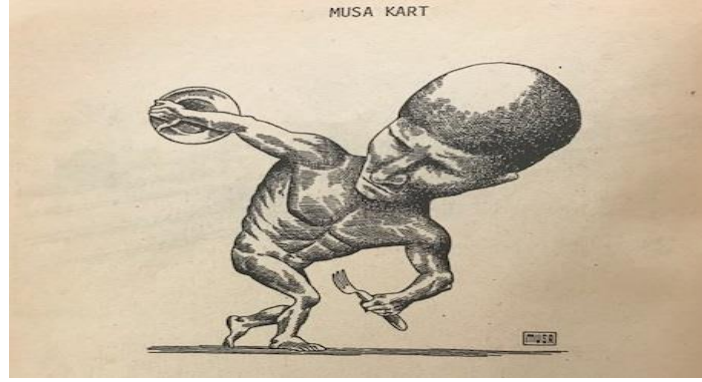
Mocan ve diğerlerinin kitabında yer alan bir diğer karikatürde ise sporda üst dereceler yapmanın, finansal güç ile doğru orantılı olduğu ima edilmektedir. Para desteleri ile oluşturulan birincilik, ikincilik ve üçüncülük kürsüleri, paranın fazlalığı oranında dikey ekseninde yükselmektedir. Amatör spor ruhu ile bağdaşmayan bu durum, yazısız karikatürde yer verilen imalı anlatım aracılığıyla eleştirilmektedir (Mocan ve ark., 2000: 13). Benzer temayı işleyen başka bir karikatür, Mustafa Öncül imzası ile de çizime konu edilmiştir (Spor Karikatürleri, 1981: 33).

Resim 5. Mocan ve ark., 2000, ty: s. 13.

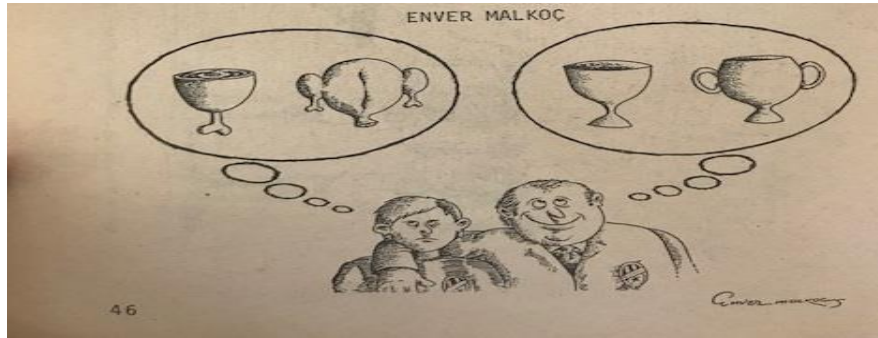
Kitapta yer verilen bir diğer karikatür karesinde ise yüksek atlama gibi nitelikli tesis, altyapı ve çalışma gerektiren amatör spor dallarında başarı kazanmanın çok da kolay olmadığı vurgulanmaktadır (Mocan ve ark., 2000: 27).

Musa Kart'ın çizim karelerinden birinde, disk atma sporunun, gelir getirici bir yönü bulunmadığı ima edilmektedir. Bu karikatür karesinde, disk atan sporcu karakteri; bir elinde disk yerine boş bir yemek tabağı, diğer elinde ise boş bir çatal ile resmedilmiş, bu sporu yapan sporcuların temel fizyolojik ihtiyaç olan beslenme açısından bile kendilerine yetebilecek düzeyde olmadıkları vurgulanmaktadır (Spor Karikatürleri 85, 1986: 42).

Resim 6. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1986, s. 42.

Serdar Gönbilen tarafından, madalyalı sporcu olarak çizim karesinde karikatürize edilen bir başka sporcu karakteri ise, restoran vitrinindeki kızarmış piliçlere bakakalmakta olan fakat maddi olarak bu yiyeceği alamayacak düzeyde bulunan biri olarak betimlenmiştir (Spor Karikatürleri 85, 1986: 38). Benzer bir tema, Enver Malkoç tarafından çizilen karikatüre de yansımıştır. Bu karikatürde, yan yana durmakta olan yönetici karakteri ile sporcu karakteri yer almaktadır. Yönetici karakterinin düşünce baloncuğunda sportif başarıyı temsil eden kupalar yer alırken, sporcu karakterinin düşünce baloncuğunda ise temel besin gıdaları yer almaktadır (Spor Karikatürleri 85, 1986: 46).

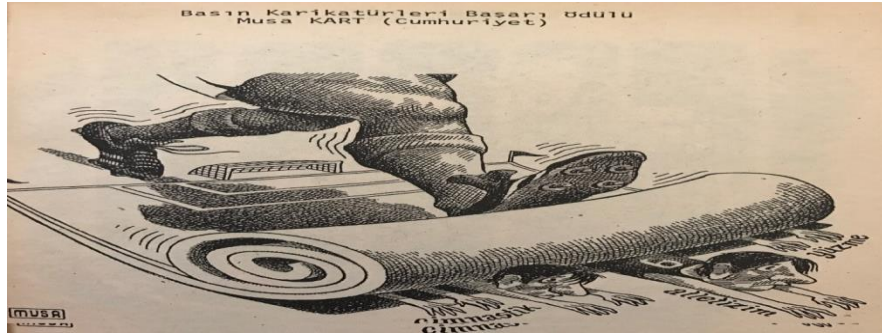
Resim 7. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1986, s. 46.

Mehmet Selçuk imzalı bir diğer karikatürde, sporcular açısından benzer bir ihtiyaç betimlenmiştir. Bu karikatür karesinde, kazandığı birçok madalyaya yeni birini daha ekleyen bir sporcu tasvir edilmektedir. Evine mutsuz bir şekilde giren sporcu, evinin bir köşesinde biriktirdiği çok sayıdaki madalyaya bir yenisini daha eklerken resmedilmektedir fakat karikatür karesinin detaylarına bakıldığında, sporcunun barınma gibi temel bir ihtiyacı gideren evinin, fiziksel şartlar bakımından oldukça köhne bir durumda olduğu gözlenmektedir (Spor Karikatürleri 85, 1986: 57).

Profesyonel spor branşları ile amatör branşlar arasındaki ayrışma ve zıtlıklar genellikle “futbol” branşı ile özdeşleştirilerek ele alınmaktadır. Mustafa Öncül imzalı karikatür karesinde bu anlayış, çizmiş olduğu futbolcu karakteriyle adeta somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Söz konusu karede yer verilen futbolcu karakteri, profesyonel spor branşı olan

futbol ile özdeşleştirilen kelimeler (kavramlar) bir araya getirilerek çizilmiştir. Futbol ile özdeşleştiği ima edilen aşağıdaki kelimelerin ardışık olarak sıralanması ile futbolcu karakteri, karikatür karesinin zemini üzerinde belirginleştirilmiştir: Doping, iki, kadın, bar, pavyon, para, şike, kumar, sigara, prim, dalavere, ma satma, kara para, kara borsa (Spor Karikatürleri, 1981: 32).

Başta futbol olmak üzere, profesyonel spor dallarının, amatör spor dallarına karşı asimetric bir üstünlüğünün söz konusu olduğu teması, yazılı ve yazısız birçok karikatür karesinde resmedilmiştir. Musa Kart tarafından resmedilen aynı temalı yazısız karikatür karesi, 1985 yılı Basın Karikatürleri Başarı Ödülü'ne layık görülmüştür (Spor Karikatürleri 85, 1986: 5).

Resim 8. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1986, s. 5.

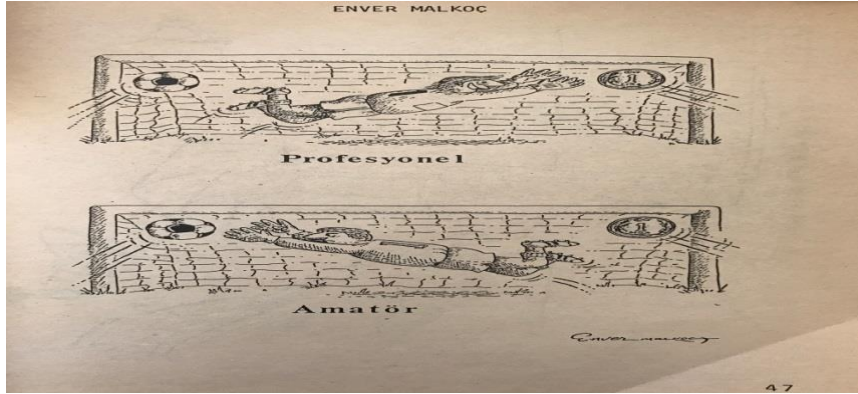
Futbolun diğer spor branşları karşısında aşama kaydederek gösterilen ilgi bakımından asimetric bir durumun oluşması gerçeği, sektörün dünyada çok büyük ekonomik değere sahip oluşu, ister istemez herkesin futbola yönelmesine ve belirli çevreler tarafından da futbola yönlendirme gayretlerine sebep olmaktadır. Bunu anlatan bir kare, Endercan Erbaş kalemiyle karikatürize edilmiştir. Satranç oynayan gençlerin önlerinden satranç tahtası alınarak, onları da futbol dünyasına dâhil etme çabası anlatılmıştır (Spor Karikatürleri 85, 1986: 32).

Resim 9. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1986, s. 32.

Hakan Boyav imzalı bir diğer benzer temalı karikatürde ise, başlangıçta amatör bir spor kulübü olarak kurulan fakat daha sonraları profesyonelleşen spor dalı olarak futbolda yaşanmakta olan altyapı sorunlarını, gecekondular üzerine inşa edilmiş çok katlı modern bir bina çizimi ile karikatürize edilmiştir (Spor Karikatürleri 85, 1986: 20).

Enver Malkoç'un çiziminde, amatör ve profesyonel spor ayrımı bu iki dünyaların sporcularının aynı koşullarda farklı tepkiler verişini anlatması açısından bu alt başlıkta anlatılmak istenilenleri yansıtan bir nitelik taşımaktadır. Profesyonel sporcu top yerine paraya atlamakta, amatör sporcu ise oyunun doğası gereği topa doğru hamle yapmaktadır (Spor Karikatürleri 85, 1986: 47).

Resim 10. Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, 1986, s. 47.

“Futbolda Geri Kalmış Ülkelerde Yabancı Antikalara Rağbet” başlıklı karikatür karesinde, futbol alanında üst düzeyde bulunan ülkelerde yaşı ilerleyen futbolcuların, bu alanda yeterince gelişmemiş olan ülkelere enjekte edildiği hususu vurgulanmaktadır (Soley, 1972: 34). Bu karikatürün 1972 yılında çizildiği düşünüldüğünde, aradan geçen 45 yıllık süreye rağmen benzer bir durumun günümüzde de geçerliliğini korumakta olduğu görülmektedir. Örneğin Avrupa futbol piyasasında parasal anlamda yeterli rağbeti göremeyen ve istediği ücretleri elde edemeyen futbolcular, Ortadoğu veya Uzakdoğu piyasasına yönelmektedirler.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Spor karikatürleri kitaplarının incelenmesi, bu alandaki başlıca temaları ortaya çıkarma bakımından belirleyici bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle, spor karikatürleri kitaplarında ön plana çıkan başlıca temaların, aynı zamanda spor karikatürlerinin genelini de yansıttığını ileri sürebilmek mümkün olmaktadır çünkü birçok çizer tarafından çizilen spor karikatürlerinin belirli bir kitap kapsamında topluca sunuluyor olması bu alandaki genel yaklaşımları da kolaylıkla gözler önüne sermektedir. Bu çalışmada incelemeye konu edilen kitapların bir kısmı tek yazarlı (tek çizerli), diğer bir kısmı ise çok yazarlı (çok çizerli) kitaplardan oluşmaktadır. Ayrıca, çeşitli çizerlerin çalışmalarının toplandığı yıllık/almanak/album niteliğindeki kitaplar da incelenmiştir. Kitapların vücuda getiriliş biçimlerinden bağımsız olarak ortaya çıkan gerçeklik, bu kitaplarda ortaya çıkan temaların çok belirleyici nitelikler taşımakta olduğu ve birbirleri ile benzer yönler içermekte olduğu gerçekliği olmuştur. Söz konusu kolayca belirlenebilen başlıca temalar ise, bu çalışmada da ayrıntılı olarak hem kuramsal hem de yaşamsal yönleriyle açıklanmış olan sporda amatörlük ve spor etiği konuları olarak ön plana çıkmıştır. Okumakta olduğunuz çalışmayı yürüten yazarlar sırasıyla yönetim bilimleri ve spor yöneticiliği alanlarından gelmiş oldukları için söz konusu bilim alanlarının bakış açısı ile ele alındığında amatörlük ve etik konuları dikkat çekici niteliğe bürünmektedir.

Farklı bilim dallarının bakış açısı doğrultusunda ilave çalışmalar yapılması durumunda, daha başka temaların da ortaya çıkabilmesi olası görünmektedir.

Bu çalışmada ele alınan konular, geçmişte veya günümüzde birçok mizah dergisindeki çizimlere ya da mizah yazarlarının anlatımlarına konu olmuş bulunmaktadır. Buna karşın, bu çalışmanın yöntem ve sınırlılıklarında da belirtildiğizere, sporda amatörlük ve spor etiği konularına yönelik olarak, yayınlanmış bulunan spor karikatürleri kitapları yeterlizlde veri sağlamaktadır. Bu nedenle, yayınlanmış kitaplar haricindeki kaynaklar, mikroanalitik bir nitelik taşıyan bu çalışma bakımından veri tekrarınınztesine geçmemektedir. Bu nedenle, bu çalışmada ele alınan konulara yönelik daha genel (makro) düzeydeki inceleme veya araştırmalar, başka çalışmaların alanına girmektedir.

Yönetim bilimleri alanındaki bilim insanları “bilimci” ve “yönetimci” olarak başlıca iki ana ekole ayrılmaktadır. Bilimci kesim, çalışmalarında bilimin kuramsal yönüne ağırlık vermekte, ynetimciler ise yrtlen bütün yönetim ile ilgili bilimsel çalışmalarda yöneticilere katkı sağlayacak pragmatik unsurlara da yer verilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bu alışma, ne tam anlamıyla bilimci ne de tam anlamıyla yönetimci olmak gibi bir ak-kara iddiası taşımamaktadır. Zira bu çalışmada ele alınan konuların kuramsal ynu açıklanmakla birlikte bilimci bir çalışma açısından istenilen düzeydeki bir derinliğe inilmemiştir.üzere yandan salt pragmatik amaçlarla yazılarak, konuların bilimsel temellerinden de uzaklaşılmamıştır. Bilimci anlamda daha derinlemesine çalışmalar başka makalelerin konusunu teşkil etmektedir. Ynetimci anlamda daha ayrıntılı analizlere erişmek isteyenlerin ise, karikatür karelerinde ele alınan konularda,özellikle yönetici davranışlarının betimlendiği karelerde, davranış bilimleri ya dazrgtsel psikoloji alanlarında daha derinlemesine çalışmalar yapılmasınınznnde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- Akalın, F. (2006). Sporcularda anizlm. *Türk Pediatri Arşivi*, 41, 131-138.
- Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, Yayın No: 1. (1981). *Spor karikatürleri*. Ankara: DSİ Basım ve Foto-Film İşletme Müdürlüğü.
- Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, Yayın No: 4. (1985). *Spor karikatürleri 84*. Ankara: Nüve Matbaası.
- Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Yayınları, Yayın No: 5. (1986). *Spor karikatürleri 85*. Ankara: Ajans Bayındır.
- Aydın, S. ve Arıkan, Y. (2012). Spor kulüplerinde yolsuzluklar ve kara para aklama. *Akademik Araştırmacılar Dergisi*, 55, 51-82.
- Deligiannis, A., Bjrnstad, H., Carre, F., Heidbchel, H., Kouidi, E., Panhuyzen-Goedkoop, Pigozzi, F., Schanzer, W., & Vanhees, L. (2006). ESC study group of sports cardiology position paper on adverse cardiovascular effects of doping in athletes. *European Journal of Cardiovascular Prevention & Rehabilitation*, 13(5), 687-694.
- Demirci, L. (1999). *Doğuştan fenerli Mithat* (2. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayıncılık.

- Dolaşır Tuncel, S. ve Büyüköztürk, Ő. (2009). Antrenörlerin mesleki etik ilkeleri nelerdir? Nasıl ölçülür? Ölçek geliştirme: Ölçeğin geçerlik ve güvenirliği. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(4), 159-168.
- Dolaşır, S. (2006). *Antrenörlük etiği ve ilkeleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ekinci, N. E., zdilek, ., Deryahanoğlu, G. ve üstün, . D. (2014). Spor yapan lise ğrencilerinin öz güven düzeylerinin incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 36-42.
- Erdemli, A. (1997). Spor, hümanizm ve olimpizm. *İstanbul Üniversitesi Felsefe Arşivi Dergisi*, 30, 153-178.
- Ertan, H., ve Kaçoğlu, C. (2009). Spor yönetiminde etik. N. Basım ve M. Arđan (Ed.), *Spor yönetimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Fineschi, V., Baroldi, G., Monciotti, F., Reattelli, L. P., & Turillazzi, E. (2001). Anabolic steroid abuse and cardiac sudden death: A pathologic study. *Archives of Pathology and Laboratory Medicine*, 125(2), 253-255.
- Frederick, W. C. (1988). *Business and society: Corporate strategy, public policy, ethics*. USA: McGraw-Hill Companies.
- Gngr, D. (2011). Şike suu. *Ankara Barosu Dergisi*, 4, 35-43.
- Hausmann, R., Hammer, S., & Betz, P. (1998). Performance enhancing drugs (Doping Agents) and sudden death—a case report and review of the literature. *International Journal of Legal Medicine*, 111(5), 261-264.
- Hill, D. (2010a). A critical mass of corruption: Why some football leagues have more match-fixing than others. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 11(3), 38-52.
- Hill, D. (2010b). *Şike: Futbol ve organize sular*. ev. E. Odabaşı, Ankara: Arkadaş Yayıncılık.
- Karahan, B. G. (2015). Modern olimpiyat oyunlarında siyaset ve boykotlar. *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 1(2), 114-119.
- Karaköse, B. (2000). *Spor olsun*. İstanbul: Anti LOB Yayıncılık.
- Keskin, U. (2016). Necdet Şen'in eserlerinde bireyi ve toplumu baskı altına alan yönetimsel uygulamalara yönelik eleştiriler. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 5537-5550.
- Kızar, O. Dalkılıç, M. ve Bayrak, M. (2015). Futbolda Şike olayları hakkında spor adamları ve spor yazarları düşüncelerinin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10), 212-222.
- Knen, H., ve Olguntürk, K. (2014). Görsel iletişim öğelerinin yeni bir medya dili olarak sinemada yeniden tasarımı. *In International Conference on Communication, Media, Technology and Design konferansında sunulan bildiri*. İstanbul.
- McCrory, A. (2008). TAD dorgan and multi-genre cartooning in erarly twetieh-century newspapers. *American Periodicals A Journal of History and Criticism*, 8(1), 45-68.
- Mocan, S., Kanbir A., Doğruer M., Kartoğlu . ve Polat E. (2000). *Tysiklet spor karikatürleri*. Ankara: Güldikeni Yayınları.
- leki, H. (2016). Türkiye'de milliyetçi mizah rneği: Çaylak dergisi. *Humanities Sciences*, 11(3), 172-188.
- Özsoy, S. (2011). Basına yansımaları ile "1952 Amatörlük Olayı" ve Türk Sporunda amatörlük. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 97-119.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal boyutlarıyla spor*. Ankara: Bađırđan Yayınevi.

- şahin, M. (2009). *Spor ahlakı ve sorunları*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Sjöqvist, F., Garle, M., & Rane, A. (2008). Use of doping agents, particularly anabolic steroids, in sports and society. *The Lancet*, 371(9627), 1872-1882.
- Soley, ř. (1972). *Dünyadan seçme spor karikatürleri*. İstanbul: Sulhi Garan Matbaası.
- Spor da şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun. Erişim tarihi: 10 Mayıs 2017, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110414-6.htm>.
- Tarakçıoğlu, S. ve Doğan, B. (2013). Spor etiği bağlamında gen dopingi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 24(1), 45-54.
- Tibet, M. (1999a). *Hamdi yüzbaşı*. İstanbul: Lemay Yayınları.
- Tibet, M. (1999b). *Gez göz mahmutçuk*. İstanbul: Lemay Yayınları.
- Tibet, M. (1999c). *Gez göz mahmutçuk 2*. İstanbul: Lemay Yayınları.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Erişim tarihi: 10 Mayıs 2017, <http://www.tdk.gov.tr>
- Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi. (2017). *Dopingle mücadele*. Erişim tarihi: 13 Mayıs 2017, <http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Guncel/27/1>
- Ünal, M. ve Ünal, D. (2003). Sporda doping kullanımı. *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası*, 66(3), 189-198.
- Yazıcı, A. G. (2014). Toplumsal dinamizm ve spor. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3(1), 394-405.
- Yesalis, C. E., & Bahrke, M. S. (2002). History of doping in sport. *International Sports Studies*, 24(1), 42-76.
- Yıldıran, İ. (2011). Fair Play: Etimolojik, semantik ve tarihsel bir bakış. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(4), 3-18.
- Yıldıran, İ. (2014). Antikiteden moderniteye olimpiyat oyunları: İdealler ve gerçekler. *Hece* (Batı Medeniyeti Özel Sayısı), 18, (210-212), 555-570.
- Yıldırım, A. ve şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zelyurt, M. K. (2013). Türkiye’de şike tartışmaları üzerine bir inceleme. *Akademik Bakış Dergisi*, 37, 1-17.

Gençlik Merkezi Faaliyetlerine Katılan Suriyeli Mültecilerin Algıladıkları Hizmet Kalitesi Üzerine Bir Araştırma

Arif ÖZSARI^{1,2}, İ. Bülent FİŞEKÇİOĞLU³, Mehmet ALTIN³

²Osmaniye Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü

³Selçuk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Öz

Bu çalışmanın amacı, Gençlik Merkezi faaliyetlerine katılan Suriyeli Mültecilerin algıladıkları hizmet kalitesinin fiziksel çevre, etkileşim ve çıktı kaliteleri bakımından incelenmesidir. Araştırmanın evrenini Osmaniye gençlik merkezindeki Suriyeli mülteciler, örnekleme ise Osmaniye gençlik merkezi kültürel, sportif ve sosyal faaliyetlere katılan 106 erkek, 63 kadın olmak üzere toplamda gönüllü 169 Suriyeli mülteci oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında kişisel bilgilerin yer aldığı demografik form ile Aycan (2005) tarafından gençlik merkezlerine yönelik olarak geliştirilen, daha sonra Polat ve ark., (2013) tarafından yeniden düzenlenerek geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan “Gençlik Merkezlerinde Algılanan Hizmet Kalitesi Ölçeği” kullanılmıştır. Bu çalışma için, verilerin homojenliği ve varyansları test edilmiş, farklılıkların belirlenmesinde Independent-Samples T Testi, One-Way ANOVA, farklılığın kaynağının tespit edilmesinde ise Tukey testi kullanılmıştır. Ölçeğin bu çalışma için hesaplanan Cronbach Alpha değeri ,82 olarak tespit edilmiştir. Algılanan hizmet kalitesi ölçeğinin tüm soruları için Suriyeli mültecilere ait ortalama değer $4,33 \pm 0,47$ olarak tespit edilmiştir. Mültecilerin barınma ve medeni durum faktörlerine bağlı olarak algıladıkları hizmet kalitesi boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlanmazken; cinsiyete bağlı olarak hizmet kalitesi alt boyutlarının tamamında kadınlara ait değerler, erkeklere nazaran yüksek bulunmuş ve bu değişimin istatistiksel açıdan da anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Suriyeli mültecilerin tesis kullanımı, gelir ve etkinlik türü faktörlerine bağlı olarak algıladıkları hizmet kalitesi boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Yaş faktörüne bağlı algılanan hizmet kalitesi alt boyutlarında fiziksel çevre kalitesi ve çıktı kalitesi alt boyutlarında; eğitim faktörüne bağlı olarak ise tüm algılanan hizmet kalitesi boyutlarında istatistiksel anlamda farklılıklar gözlenmiştir ($p<0.05$). Araştırmamız bulgularına dayanarak Suriyeli mültecilerin genel anlamda algıladıkları hizmet kalitesinden memnun oldukları söylenilebilir.

Original Makale

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 16.05.2017

Kabul Tarihi: 11.06.2017

Online Yayın Tarihi: 16.06.2017

DOI: 10.25307/jssr.313871

Anahtar kelimeler:

Hizmet kalitesi,
Gençlik Merkezleri,
Suriyeli Mülteciler.

¹ Sorumlu Yazar:

E-mail: arifozsari@hotmail.com, Tel: +905358268843

A Research on the Service Quality Perception of the Syrian Refugees Took Part in the Youth Center Activities

Abstract

The aim of the paper is to study the quality of service perceived by the Syrian Refugees who take part in the activities of the youth centre in view of the physical environment, inter reaction and output quality. The universe of the research is the Syrian Refugees at the youth centre in Osmaniye. The sample contains 106 male and 63 female volunteer Syrian refugees who participate in the cultural, sportive and social activities at the youth centre. For gathering the data, the demographic form in which the personal data are kept and ‘The Scale of the Service Quality Perceived at the Youth Centres’ , which was developed by Aycan (2005) for the youth centres, and then rearranged and revised for validity and reliability by Polat and his friends (2013), were used. For this study, the homogeneity and variations of the data were tested; Independent-Samples T Test, One Way Anova for detecting “difference”, the Test of Tukey for detecting the source of difference were used. Cronbach Alpha value of the scale for this study was found ,82. The avarage value of ‘Scale of Service Quality Perceived’ for all the questions to the Syrian refugees was found $4,33 \pm 0,47$. A meaningful difference was not found on the dimension of service quality in view of accomodation and marital status. Depending on sex, the values of the females of all sub-dimensions in service quality are higher than those of males. The difference is meaningful on the statistical scale ($p<0.05$). A meaningful difference was not found in the dimensions of facility use by the Syrian refugees, the service quality perceived depending on income and type of event. There is a meaningful difference in the sub-dimensions of ‘Service Quality Perceived’, physical facility quality and output quality. In the sub-dimensions of Service Quality Perceived depending on age it was found statistical differences in all service quality perceived ($p<0,05$). Based on our research findings, it can be said that the Syrian Refugees are generally pleased with the quality of services they get.

Original Article

Article Info

Received: 16.05.2017

Accepted: 11.06.2017

Online Published: 16.06.2017

DOI: 10.25307/jssr.313871

Keywords:

Quality of Service,
Youth Centers,
Syrian Refugees.

GİRİŞ

Kalite; evrensel, kültürel, sosyal ve kişisel bir dizi seviyeye sahiptir. Kısaca, kalite kusurlardan arındırılmış ürünler olarak tanımlanabilir (Tjiptono & Chandra, 2005). Hizmet kalitesi kavramı, algısal kaliteye dayanır; algısal kalite ise tüketicinin bir varlığın genel mükemmellik ve üstünlüğüne ilişkin yargısı olarak ifade edilir (Parasuraman ve ark., 1985). Algılanan hizmet, beklenen hizmetin altına düştüğünde, müşteriler o hizmet organizasyonuna ilgilerini kaybederler. Aynı şekilde eğer algılanan hizmet müşterilerin beklentilerini karşılar veya aşarsa, o organizasyonun hizmetlerini tekrar kullanırlar (Kotler, 2002). Hizmetler soyut nitelikte olduğundan, soyut niteliklere sahip olan hizmetin kalitesi de soyut bir yapıya sahiptir. Bu nedenle hizmet kalitesi kavramı yerine “algılanan hizmet kalitesi” kavramı kullanılmaktadır (Uyguç, 1998). Parasuraman ve ark., (1985) algılanan hizmet kalitesini “müşterinin beklentileri ve algıları arasındaki farkın yönü ve derecesi” olarak tanımlamaktadırlar. Hizmet algısı beklentilere bağılı olarak değişiklik göstermektedir. Hizmetin kaliteli olarak verileceğine ilişkin beklentimiz yüksekse ve umduğumuzdan daha düşük düzeyde bir hizmet ile karşılaşmışsak, verilen hizmet başkaları için ne kadar güzel olsa da bizim için kötüdür. Bu durumun tam tersinde ise beklediğimizden daha iyi hizmetlerle karşılaşmamız biz mutlu edecek ve tatmin olmamızı sağlayacaktır (Karahan, 2006). Müşterinin algıladığı gerçek hizmet, beklentilerine eşit ya da beklentilerinden fazla ise hizmet kalitesinin yeterli olduğu, beklentilerin altında ise yetersiz olduğu düşünülür (Winer, 2000; akt: Polat ve ark., 2013). Aynı zamanda hizmetler soyut

nitelikte olduğu için, hizmet kalitesi de soyut bir yapıya sahip olmakta ve hizmet kalitesi ile ilgili değerlendirmeler daha çok algılamalara dayalı olarak yapılmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, hizmet kalitesini ölçmek daha zor olabilmektedir. Hizmet kalitesi, hem üretim süreci sonucunda ortaya konulan “çıktı”yı, hemde hizmetin “sunulma biçimini” kapsamaktadır (Zeithaml ve ark., 1996). Bu doğrultuda hizmet kalitesi kavramı, tüketici ile hizmet sağlayıcısı arasındaki etkileşim sonucu ortaya çıkmaktadır (Leisen & Vance, 2001). Tüm bu tanımlar, tüketicilerin bir nesneyi, ancak onu yorumladıktan (algıladıktan) sonra değerlendirebileceği ve buna bağlı olarak da, hizmet kalitesini, hizmeti tükettikten sonra, algıları ile beklentilerini karşılaştırarak idrak edebileceği varsayımına dayanmaktadır (Lee ve ark., 2000; akt: Dörtyol, 2012). Hizmetlerin birtakım karakteristik özelliklerinden dolayı tüketicilerin, hizmetleri ve hizmet kalitesini değerlendirmekte zorlanması (Altan ve Atan 2004; Atan ve ark., 2006) hizmet kalitesi yerine algılanan hizmet kalitesi ifadesinin kullanılmasını gerektirmiştir (Aracıoğlu ve ark., 2005). Zeithaml (1996) algılanan hizmet kalitesini, “müşterinin, bir ürün ya da hizmetin üstünlüğü veya mükemmelliği ile ilgili genel bir yargısı” olarak tanımlamaktadır (Robledo, 2001; Devebakan ve Aksaraylı, 2003). Ghobadian ve ark., (1994) ise, algılanan hizmet kalitesini, müşterilerin hizmet kalitesine yönelik sezgileridir şeklinde tanımlamıştır.

Alan yazında hizmet kalitesi üzerine yapılan araştırmalar; müşterilerin algıladığı hizmet kalitesinin, hizmetten bekledikleri ile kendilerine sunulan hizmet arasındaki kıyaslamadan oluştuğunu belirtmektedir (Yılmaz, 2007). Bu doğrultuda müşterilerin bekledikleri hizmet (bh), algıladıkları hizmetten(ah) yüksek olursa ($bh > ah$), algılanan hizmet kalitesi memnun edici olmayacaktır. Beklenen hizmetin, algılanan hizmet ile eşit olması durumunda ($bh = ah$) ise, algılanan kalite memnun edici olacaktır. Algılanan hizmet, beklenen hizmetten yüksek olursa ($ah > bh$), algılanan kalite ideal olacaktır (Aslan ve ark., 2006).

Yeni kamu işletmeciliği anlayışında kamu hizmetlerinde “kalite”, “vatandaş odaklılığı” ve “memnuniyet” kavramları vurgulanmaktadır. Bu çerçevede, sunulan hizmetlerden vatandaşların memnuniyet düzeylerinin bilinmesi, kamu kurumlarının daha doğru hizmet politikaları geliştirip uygulamalarında yol gösterici olabilir (Gürel ve Özel, 2013; Üzüm ve ark., 2016). Türkiye’de mal veya hizmet üreten birçok sektör, hizmet kalitesi ile ilgili çalışmalara önem vermekte ve rakipleri ile aralarında farklılık oluşturmaya çalışmaktadır. Gelişen teknoloji ile birlikte insanların serbest zamanlarının artması özellikle spor alanında hizmet üreten kurumların çoğalmasını sağlamıştır. Bu kurumlardan biri olan gençlik merkezleri insanların serbest zamanlarında katılabilecekleri etkinliklerin sunulmasında önemli görevler üstlenmektedir. Gençlerin sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler çerçevesinde serbest zamanlarını değerlendirmelerine fırsat veren ve ortam hazırlayan örgütler olarak tanımlanan gençlik merkezlerinin, amaçları ve etkinlik çeşitleri incelendiğinde, gençlerin çok yönlü gelişmelerinde ve serbest zamanlarını değerlendirmelerinde önemli görevler yerine getirdikleri açıkça görülebilir (Aycan, 2005).

Göç, insanların buldukları yerden ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel nedenlerden dolayı başka bir yere hareket etmelerine verilen genel bir ad, evrensel bir olay olarak tanımlanabilir (Akkaş, 2015). Uluslararası mülteci hukukunun özünü oluşturan 28 Temmuz 1951 tarihli

Cenevre Sözleşmesi'ne göre mülteci: "ırkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişidir (UNHCR, 2017). Türkiye, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi'ne taraf ülkelerden biridir ve 1967 tarihli Ek Protokol'e "coğrafi sınırlama" ile taraf olmuştur. Türkiye, Ekim 2011'den itibaren, Suriyeli "misafirlerini" İçişleri Bakanlığı Yönetmeliği'nin 10. maddesi gereğince geçici koruma rejimine aldığını ilan etmiştir. Asgari uluslararası standartlarla uyumlu olan bu rejim, açık kapı politikası, geri dönmeye zorlamama, bireysel statü belirlemenin yapılmaması, kamplarda barınma ve diğer temel hizmetlerin sunulması gibi ilkeleri içermektedir (Öner, 2014). Türkiye'nin izlediği "açık kapı politikası" çerçevesinde, pasaportu bulunmayanlar dâhil, kabul ettiği tüm Suriyeli sığınmacılara sağladığı "geçici koruma" rejimi, uluslararası kuruluşlar tarafından uluslararası hukuka ve insani yükümlülöklere uygun olarak değerlendirilmektedir (Kap, 2014).

Osmaniye ili gençlik merkezinin kültürel, sportif ve sosyal faaliyetlerine katılan Suriyeli mültecilerin, Türk toplumuna adapte olma ve günlük hayatın içerisinde yer alarak sosyal anlamda toplumda yer bulmalarının algıladıkları hizmet kalitesi düzeyiyle doğru orantılı olduğu düşünölmektedir. Bu düşünceden hareketle bu araştırma, Suriyeli mültecilerin algıladıkları hizmet kalitesinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini Osmaniye gençlik merkezindeki Suriyeli mülteciler, örneklemi ise Osmaniye gençlik merkezindeki kültürel, sportif ve sosyal faaliyetlere katılan 106 erkek, 63 kadın olmak üzere toplamda gönüllü 169 Suriyeli mülteci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanmasında kişisel bilgilerin yer aldığı kişisel bilgi formu (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir düzeyi, medeni durum) ile Aycan (2005) tarafından gençlik merkezlerine yönelik olarak geliştirilen, daha sonra Polat ve arkadaşları (2013) tarafından yeniden düzenlenerek geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan "Gençlik Merkezlerinde Algılanan Hizmet Kalitesi Ölçeği" kullanılmıştır. 23 maddeden oluşan veri toplama aracı, Fiziksel çevre kalitesi (1-10. maddeler), Etkileşim kalitesi (11 - 18. maddeler), Çıktı kalitesi (19-23. maddeler) olmak üzere toplam üç (3) alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçme aracı 5'li likert tipi (1= tamamen katılmıyorum – 5= tamamen katılıyorum) bir yapıya sahiptir.

Verilerin Toplanması

Araştırma sürecinde elde edilen veriler araştırmacı tarafından, Osmaniye gençlik merkezindeki kültürel, sportif ve sosyal faaliyetlere katılan Suriyeli mültecilere tercüman

yardımıyla uygulanmıştır. Anket uygulanan grup, yerel dil ve kùltürden tamamen bağımsız değildir.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan verilerin analizinde SPSS (Statistical Package For Social Scientists for Windows Release16.0) programı kullanılmıştır. Verilerin normalliği ve homojen dağılıp dağılmadığı belirlendikten sonra istatistiksel gösterimlerde aritmetik ortalama, standart sapma değerleri sunuldu. İkili karşılaştırmalarda Independent-Samples t test, çoklu karşılaştırmalarda One Way Anova, farklılığın kaynağının belirlenmesinde ise Tukey testi kullanılmıştır. Ölçeğin bu çalışma için hesaplanan Cronbach Alpha değeri ,82 olarak tespit edilmiştir. Dağılımlardan elde edilen sonuçlar tablolaştırılmış ve bulgular yorumlanmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen verilerin istatistiksel analizler neticesinde ortaya çıkan bulgularına ilişkin tablo ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 1: Suriyeli mültecilerin tamamına ait algılanan hizmet kalitesi değişimleri

	n	Fiziksel Çevre Kalitesi		Etkileşim Kalitesi		Çıktı Kalitesi	
		x	ss	x	ss	x	ss
Suriyeli Mülteciler	169	4.36	0.61	4.30	0.54	4.32	0.52

Algılanan hizmet kalitesi ölçeğinin tüm soruları için ortalama değer (4.33 ± 0.47) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2: Suriyeli mültecilerin cinsiyet durum faktörüne bağlı olarak algıladıkları hizmet kalitesi.

Cinsiyet	n	%	Fiziksel Çevre Kalitesi		Etkileşim Kalitesi		Çıktı Kalitesi	
			x	ss	x	ss	x	ss
Erkek	106	62.7	4.23	0.47	4.20	0.62	4.21	0.55
Kadın	63	37.3	4.57	0.76	4.46	0.34	4.50	0.42
		p	.000*		.000*		.000*	

Tablo 2 incelendiğinde, Suriyeli mültecilerin cinsiyete bağlı olarak hizmet kalitesi alt boyutlarının tamamında kadınlara ait değerler erkeklere nazaran yüksek bulunmuş ve bu değişimin istatistiksel açıdan da anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$).

Tablo 3: Suriyeli mültecilerin medeni durum ve barınma durumu faktörlerine bağlı olarak algıladıkları hizmet kalitesi

		n	%	Fiziksel Çevre Kalitesi		Etkileşim Kalitesi		Çıktı Kalitesi	
				x	ss	x	ss	x	ss
Medeni Durum	Evli	22	13	4.42	0.48	4.44	0.27	4.47	0.47
	Bekar	147	87	4.35	0.63	4.28	0.57	4.29	0.53
			p	0.509		0.195		0.108	
Barınma Durumu	Misafirhane	42	24.9	4.31	0.48	4.29	0.64	4.25	0.54
	Ev	127	75.1	4.37	0.65	4.30	0.51	4.34	0.51
			p	0.495		0.881		0.328	

Tablo 3'ten de anlaşılacağı gibi, Suriyeli mültecilerin barınma ve medeni durum faktörlerine bağlı olarak algıladıkları hizmet kalitesi boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 4: Suriyeli mültecilerin katıldıkları etkinlik türü, gelir düzeyleri, üyelik süresi ve eğitim düzeyleri faktörlerine bağlı olarak algıladıkları hizmet kalitesi.

Değişkenler		n	%	Fiziksel Çevre Kalitesi		Etkileşim Kalitesi		Çıktı Kalitesi	
				x	ss	x	ss	x	ss
Etkinlik Türü	Kültürel Etkinlik	67	39.6	4.39	0.83	4.29	0.51	4.32	0.54
	Sportif Etkinlik	61	36.1	4.35	0.30	4.26	0.48	4.29	0.44
	Sosyal Etkinlik	41	24.3	4.31	0.57	4.37	0.67	4.36	0.61
			p	0.786		0.604		0.773	
Gelir Düzeyi	0-850 TL	116	68.6	4.38	0.69	4.33	0.55	4.32	0.52
	851-1500 TL	34	20.1	4.28	0.47	4.29	0.48	4.37	0.53
	1501-2500 TL	13	7.7	4.35	0.25	4.10	0.57	4.31	0.47
	2500 ve Üzeri	6	3.6	4.30	0.27	4.19	0.60	4	0.62
			p	0.858		0.484		0.462	
Üyelik Süresi	3-6 ay	79	46.7	4.31	0.54	4.35	0.56	4.38	0.56
	7-12 Ay	48	28.4	4.44	0.87	4.24	0.54	4.26	0.53
	1-2 Yıl	29	17.2	4.33	0.36	4.26	0.57	4.23	0.43
	3-4 Yıl	6	3.60	4.42	0.28	4.34	0.25	4.3	0.45
	4-5 Yıl	7	4.10	4.34	0.16	4.29	0.49	4.31	0.32
			p	0.826		0.839		0.624	
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	65	38.5	4.56	0.73 ^a	4.43	0.40 ^a	4.45	0.44 ^a
	Ortaöğretim	53	31.4	4.23	0.43 ^b	4.22	0.54	4.31	0.49
	Üniversite	42	24.9	4.17	0.59 ^b	4.15	0.71 ^b	4.08	0.62 ^b
	Lisans Üstü	9	5.30	4.50	0.12	4.49	0.25	4.47	0.36
			p	.003*		.024*		.003*	

Tablo 4 incelendiğinde Suriyeli mültecilerin katıldıkları etkinlik türü, gelir düzeyleri ve üyelik süresi faktörlerine bağlı olarak algıladıkları hizmet kalitesi boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Eğitim düzeyleri fiziksel çevre boyutunda ilköğretim mezunu mültecilere ait ortalamalar (4,56±0,73), ortaöğretim (4,23±0,43) ve üniversite (4,17±0,59) mezunu mültecilere nazaran yüksek bulunmuş ve bu değişimin istatistiksel açıdan da anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Etkileşim boyutunda ilköğretim mezunu mültecilere ait ortalama değer (4,43±0,40) üniversite mezunu mültecilere ait ortalamalardan (4,15±0,71) yüksek bulunmuş ve değişimin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p<0.05). Çıktı kalitesi boyutunda ilköğretim mezunu mültecilere ait ortalama değer

(4,45±0,44) üniversite mezunu mültecilere ait ortalamalardan (4,08±0,62) yüksek bulunmuş ve yine bu değişimin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p<0.05).

Tablo 5: Suriyeli mültecilerin yaş durum faktörüne bağlı olarak algıladıkları hizmet kalitesi

Yaş	n	%	Fiziksel Çevre Kalitesi		Etkileşim Kalitesi		Çıktı Kalitesi	
			x	ss	x	ss	x	ss
10-14 Yaş	53	31.4	4.63	0.77 ^a	4.46	0.38	4.47	0.40 ^a
15-20 Yaş	52	30.8	4.23	0.39 ^b	4.20	0.59	4.28	0.50
21-25 Yaş	40	23.7	4.21	0.57 ^b	4.17	0.70	4.10	0.65 ^b
26-30 Yaş	12	7.1	4.25	0.42	4.40	0.30	4.40	0.26
31-35 Yaş	12	7.1	4.30	0.65	4.37	0.40	4.42	0.61
		p		.003*		0.053		.010*

Tablo 5'te görüleceği üzere yaş faktörüne bağlı algılanan hizmet kalitesi alt boyutlarının fiziksel çevre ve çıktı kalitesinde istatistiksel anlamda farklılıklar gözlenmiştir (p<0.05).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Ülkemizin sınır komşusu Suriye'de meydana gelen iç savaş neticesinde pek çok Suriyeli vatandaş ülkelerini terk etmek zorunda kalmıştır. Savaştan dolayı göç çeşitli ülkelere yapılırken en büyük göç dalgası Türkiye'ye olmuştur. Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin bir kısmı Osmaniye ilinde yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadır. Devlet eliyle Suriyeli mülteciler için çeşitli imkânlar geliştirilmiş ve misafir gözüyle bakılan bu kişilerin rahat etmesi için her türlü imkân seferber edilmiştir. Kamu eliyle gerçekleştirilen ücretsiz hizmetlere Suriyeli mültecilerde katılmaktadırlar. Toplumumuzda bizlerle birlikte yaşayan Suriyeli mültecilerin sosyalleşme sürecinde aldıkları hizmetten memnun olmaları devletimizin ve milletimizin imajı için oldukça önemli olduğu düşünülmektedir; ayrıca gençlik merkezi faaliyetlerine katılan mültecilerin hizmet kalitesi algı düzeylerinin incelenmesi bu merkezde verilen hizmetin kalitesini arttırmak adına oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Yapılan bu çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre Suriyeli mültecilerin cinsiyet değişkenine bağlı olarak fiziksel çevre kalitesi, etkileşim ve çıktı kalitesi alt boyutlarının tamamında kadınlara ait hizmet kalitesi algı düzeyi değerleri, erkeklere nazaran daha yüksek bulunmuş ve bu değişimin istatistiksel açıdan da anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Ergin'in (2010) yaptığı çalışmada, kadın ve erkek katılımcıların her ikisi de algılanan hizmet kalitesine etki eden faktörlerden fiziki faktörleri en yüksek hizmet kalitesi faktörü olarak algılamaktadırlar. Katılımcıların cinsiyet dağılımları ile algılanan hizmet kalitesine etki eden faktörlerin ortalama puanları arasında istatistikî olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır; hizmet kalitesini kadın katılımcılar, erkek katılımcılara göre daha olumlu olarak algılamaktadırlar. Yüzgenç (2010) ve Demirel (2013) tarafından yapılan çalışmalarda, hizmet kalitesi algısında cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Theodorakis ve arkadaşlarının (2004) araştırma bulgularına göre, cinsiyete göre sunulan hizmet ve tesis boyutunda istatistiksel anlamda farklılık vardır. Erkekler tesis ve hizmetler boyutundaki

sorulara daha yüksek puanlar vermişlerdir. Yani, kadınlar tesis ve hizmetlerden erkeklere göre daha az memnundur. Alan yazında yapılan diğer bir çalışmada cinsiyet değişkeninde, fiziksel çevre kalitesi alt boyutunda kadınların hizmet kalitesi algı düzeyinin erkeklere göre daha düşük olduğuna yönelik sonuçlar bulunmuştur (Üzüm ve ark., 2016). Aycan (2005) tarafından yapılan araştırmada gençlik merkezi üyelerinin hizmet kalitesinin alt boyutlarına yönelik algı düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Araştırma bulgularındaki farklılıkların kişilerin sosyo-kültürel yapılarından kaynaklandığı düşünölmektedir.

Suriyeli mültecilerin barınma (n=127, % 75,1 evde; n= 42 % 27,9 misafirhanede) ve medeni durum (n=147 % 87,22 bekar; n= 42, %,13) faktörlerine bağlı olarak algıladıkları hizmet kalitesi boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlanmamış; ancak hem evde barınan hem de evli olan Suriyeli mültecilerin fiziksel çevre kalitesi, etkileşim ve çıktı kalitesi alt boyutlarının tamamında hizmet algısı ortalamaları misafirhanede kalan ve bekar olanlara göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Gencer ve arkadaşlarının (2008) yapmış oldukları çalışmada evli turistlerin çalışanlar boyutunda hizmet kalitesi algılarını bekarlara göre daha yüksek bulmuşlardır. Ergin ve ark., (2010) evli olan katılımcıların aldıkları hizmetten memnuniyet düzeylerinin bekarlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. “Yerel yönetimlerin sunduğu spor hizmetlerinde hizmet kalitesi” adlı çalışmalarında, medeni durum değişkenine göre çalışanlar, program ve tesis alt boyutlarında evli olan katılımcıların hizmet kalitesi algı düzeylerinin bekâr üyelere göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırmacılar bu durumu, evli üyelerin sosyal anlamda, bekârlara göre daha rahat ve tecrübeli olmalarıyla, daha bilinçli ve sorumluluk sahibi oldukları için beklentilerinin de daha az olmasıyla açıklamışlardır (Üzüm ve ark., 2016). Bizde ise, güçlü aile bağlarının kurulduğu ortamlarda hayata bakışın daha pozitif olduğu düşüncesi hâkimdir.

Gençlik merkezinde Suriyeli mültecilere yönelik düzenlenen kültürel (n=67, % 39,6), sportif (n=61, % 36,1) ve sosyal (n=41, % 24,3) etkinlik türü faaliyet faktörlerine bağlı olarak algıladıkları hizmet kalitesi alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Kültürel ve sportif etkinliklerde fiziksel çevre kalite algısı en yüksek ortalama değere sahipken, sosyal etkinliklerde etkileşim kalite algısının en yüksek ortalama değere sahip olduğu tespit edilmiştir. Kültürel ve sportif etkinliklerde fiziksel çevre kalite algısının en yüksek ortalama değere sahip olması, gençlik merkezi fiziki ortamının yeterli olduğu sonucunu düşündürmektedir. Ko & Pastore (2004), müşterilerin hizmeti değerlendirme sürecinde, gözle görülebilir fiziksel varlıkların önemli yer tuttuğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların algılanan hizmet kalitesi faktörlerine göre puan ortalamaları incelendiğinde fiziksel faktörler en yüksek hizmet kalitesi puanına sahiptir (Ergin, 2010).

Sosyal etkinliklerde ise etkileşim kalite ortalamasının yüksek olması, Suriyeli mülteciler ile kurulan iletişim ilişkilerinin etkili olduğunu düşündürmektedir. Howat & Murray (2002) en yüksek hizmet performansını “personelin arkadaş canlısı olması” olarak belirtmektedirler. Ko & Pastore (2005) çalışanların tutum, davranış ve deneyimlerinin, müşterilerin hizmet kalitesi değerlendirmeleri üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Yıldız ve ark., (2016) fitness merkezi üyeleri üzerine yaptıkları araştırmada ise etkileşim kalitesi bireylerin spor merkezlerinden beklentileri, tutum ve davranış değişiklikleri üzerine odaklı olduğu yönünde yorumlanmıştır. Fitness merkezlerinin üyeleriyle olumlu ilişkiler kurmaya ve bu ilişkileri

sürdürmeye gereksinim duyduğu diğer bir ifadeyle etkileşim içerisinde olmaya ihtiyaç duydukları belirtilmiştir. Diğer bir araştırmada ise Maryam & Kang'ın (2003) güneybatı Kore'de Cheju Adası'ndaki turistlerin hizmet kalitesi beklentilerini araştırmak için yaptıkları araştırma sonucuna göre, yerel kültürel etkinin evre dostu tesislerden daha önemli olduğunu söylemektedirler. Kyle ve ark., (2010)'nın Yunanistan'ın kuzeyindeki iki kayak merkezi katılımcılarının sadakat ve memnuniyetinde hizmet kalitesinin etkisini araştırmak amacıyla yaptıkları araştırma bulgularına göre, hizmet kalitesiyle aralarında doğrusal ilişkiler olan psikolojik bağlılık, memnuniyet ve sadakatin katılan katılımcılarda güçlü olduğu, katılımcılar için (samimi, anlayışlı, bilgili) tesis ortamının sunulması (doğal olanaklar dahil) etkileşim, sadakat ve memnuniyet arasında pozitif bir ilişki olduğu bilgisini vermektedirler.

Gelir, satın alma davranışının üstün belirleyicisidir (Dorota, 2013). Gelir seviyesi, bir tüketicinin yaşam stili ve tutumunu etkiler (Paul ve ark., 1996). Suriyeli mültecilerin, gelir düzeyi faktörüne bağlı olarak algıladıkları hizmet kalitesi alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır; elde edilen bu bulgu Üzüm ve ark., (2016)'nın yapmış oldukları araştırma sonucuyla örtüşmektedir. Araştırmacılar gelir düzeyi değişkeni ile hizmet kalitesi algı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadığı belirtmişlerdir. Ardıç ve ark., (2004)'nın yaptığı araştırma bulgularına göre, vatandaşların algıladıkları genel hizmet kalitesi ile gelir düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Literatürde gelir düzeyi faktörü ile ilgili farklı bulgular da mevcuttur. Ceyhun (2006)'un yaptığı araştırma bulgularına göre, tesisin fiziksel özellikleri ile ilgili sorulardan elde edilen cevaplar ailelerin gelir düzeyleri ile karşılaştırıldığında en yüksek gelir düzeyine sahip gönüllülerden elde edilen puanların daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yüzgenç (2010) yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre gençlik merkezleri üyelerinin hizmet kalitesi alt boyutları bakımından istatistiksel olarak “gelir düzeyleri” ne göre anlamlı bir fark gösterdiğini ortaya koymuştur. Araştırmamıza katılan Suriyeli mültecilerin gelir düzeylerine dair elde edilen bulgularda 169 Suriyeli mülteçiden 150'sinin aylık gelir düzeyinin 0-1500 TL arasında olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgu aylık asgari ücretin 1.777.50 TL (alışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2017) olduğu ölkemizde, Suriyeli mültecilerin çalışma ücret şartlarının iyileştirilmesi gerektiğini düşündürmektedir.

Suriyeli mültecilerin üyelik süresi faktörüne bağlı olarak algıladıkları hizmet kalitesi boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Literatürde yapılan araştırmalar incelendiğinde tesis kullanım süresinin hizmet kalite algısı üzerindeki etkisi ile ilgili farklı sonuçlar içeren çalışmalar mevcuttur. Eraslan (2014) tesis kullanım süreleri değişse bile hizmet kalite algısında bir değişim olmadığını belirtirken, Demirel (2013) yaptığı çalışmada, sadece tesis alt boyutu bakımından üyelik süresi ve algılanan hizmet kalite algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu bildirmiştir. Kullanıcıların tesisi kullanma zamanları (yıl olarak), hizmet kalitesi için verdikleri puanlarla doğru orantılı olarak azalmaktadır (Ceyhun, 2006). Özen ve ark., (2016) ise etkinliklere katılım yılı ve haftalık kullanım sıklığı bağımsız değişkenleri açısından etkileşim kalitesi, çıktı kalitesi alt boyutlarında anlamlı fark olduğu tespit etmişlerdir. Yüzgenç'ın (2010) yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre katılımcıların gençlik merkezlerine üye olma süreleri ve gençlik merkezlerini kullanım sıklıkları hizmet kalitesi algı düzeylerinde bir farklılık göstermemiştir.

Aycan'ın (2005) yapmış olduğu çalışma sonucuna göre gençlik merkezi üyelerinin algıladıkları hizmet kalitesi düzeyleri arasında üyelik süreleri bakımından anlamlı fark vardır. Başka bir ifadeyle üyelerin hizmet kalitesi algıları, üyelik sürelerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. 1-2 yıl arası ve iki (2) yıl üstü üyelik süresi grubuna dahil olan üyelerin algıladıkları hizmet kalitesi düzeyi, bir (1) yıldan daha az süredir ye olan gruba oranla anlamlı düzeyde yüksektir. Araştırmalardaki farklılıkların sebebinin, hizmeti sunan kurum ve kuruluşların hizmet sunuş biçimi, fiziksel evre, görevlilerin tutumu vb. faktörlerden kaynaklandığını bizlere düşündürmektedir.

Suriyeli mültecilerin eğitim düzeyi durum faktörüne bağlı olarak algıladıkları hizmet kalitesi, algılanan tüm hizmet kalitesi boyutlarında istatistiksel anlamda farklılıklar göstermiştir (p<0.05). Fiziksel evre kalite algısı ortaöğretim ve niversite mezunları arasında benzerlik gösterirken, ilköğretim mezunlarında farklılık göstermektedir. Etkileşim kalite algısı ile çıktı kalite algısı ilköğretim ve niversite mezunları arasında farklılık göstermektedir. Aycan'ın (2005) yapmış olduğu çalışma sonucuna göre gençlik merkezi üyelerinin algıladıkları hizmet kalitesi düzeyleri arasında eğitim seviyeleri bakımından anlamlı fark bulunmuştur. Hizmet kalitesi algı düzeyi en yüksek ilkokul ğrencisi veya mezunu eğitim grubuna ait iken, lise ğrencisi veya mezunu eğitim grubu ise en düşük algı düzeyine sahip olan gruptur. Theodorakis ve ark., (2004) yaptığı araştırmaya göre, bireylerin eğitim durumlarına göre anlamlı farklılıklar vardır. En düşük eğitim seviyesine sahip müşteriler (ilköğretim), ortaöğretim ve niversite mezunlarına göre tesis boyutundan daha memnunnlardır. Ceyhun (2006)'un yaptığı araştırma bulgularına göre, öğrenim durumları bakımından lisans düzeyindeki deneklerden elde edilen puanların lise düzeyindeki deneklerden alınan puanlardan daha yüksek olduğu, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Alexandris ve ark., (1999) yaptığı araştırma sonuçlarına göre, en düşük eğitim seviyesine sahip müşteriler (ilköğretim), ortaöğretim ve niversite mezunlarına göre tesis boyutundan daha memnunnlardır. Boz (2007)'un yaptığı araştırmada, niversite eğitim seviyesindeki müşteriler, diğer eğitim seviyelerindeki müşterilere göre çalışanların hizmet sunum kalitesinden daha az memnun olmaktadır. Yani eğitim düzeyi dşkce memnuniyet düzeyi artmaktadır. Eğitim düzeyi durum faktörüne bağlı olarak algılanan hizmet kalitesini araştırmak için alan yazında yapılan araştırma sonuçlarına göre farklı bulgular da elde edilmiştir. Yüzgenç (2010), zm ve ark., (2016) yapmış oldukları araştırma sonucuna göre eğitim düzeyi değişkeni ile hizmet kalitesi algı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. Demirel'in (2013) yapmış olduğu araştırmaya göre, eğitim seviyesi ortaokul ve niversite olan kişiler arasında, eğitim seviyesi lise, ilkokul ve ortaokul olan üyeler arasında tesise ilişkin hizmet kalitesi puanları bakımından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Araştırmalardaki eğitim düzeyleri ile ilgili farklı bulguların, eğitim gruplarının değişen beklentileri, çalışma alanları, evren ve örneklem farklılıkları, sosyo-demografik özellikler ile ilgili olduğunu düşündürmektedir.

Suriyeli mültecilerin yaş faktörüne bağlı algılanan hizmet kalitesi alt boyutlarının fiziksel evre ve çıktı kalitesinde istatistiksel anlamda farklılıklar tespit edilmiştir (p<0.05). Fiziksel evre kalite algısında 10-14 yaş grubu ile 15-20 ve 21-25 yaş grupları arasında anlamlı farklılıklar mevcuttur. ıktı kalite algısında 10-14 yaş grubu ile 21-25 yaş grubu arasında

farklılık gözlemlenmiştir. Alan yazında bulgularımızla aynı ve farklı yönlü araştırma sonuçları mevcuttur. Fiziki çevre kalitesi alt boyutu için, 19 yaş veya daha küçük olan öğrencilerin hizmet kalitesi algı düzeyleri, 22-23 ve 24 yaş veya daha büyük öğrencilerin hizmet kalitesi algı düzeylerinden daha yüksektir. Yani, yaşı küçük olan öğrencilerin, yaşı daha büyük olanlara göre hizmet kalitesi algıları daha fazladır (Eraslan, 2014). Ardıç ve ark., (2004) “Belediyelerde hizmet kalitesinin ölçülmesi” adlı çalışmalarında yaş gruplarına göre vatandaşların algıladıkları hizmet kalitesi ile memnuniyet düzeyleri arasında farklılık olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmaya göre insanların yaşları ilerledikçe belediye hizmetlerinden memnuniyet düzeyleri artış göstermektedir. Aycan’ın (2005) yapmış olduğu çalışma sonucuna göre gençlik merkezi üyelerinin algıladıkları hizmet kalitesi düzeyleri arasında yaşları bakımından anlamlı fark vardır. 11 ve yaş grubuna dahil olan gençlik merkezi üyelerinin algıladıkları fiziksel çevre kalitesi, etkileşim kalitesi ve çıktı kalitesi düzeyi diğer yaş gruplarına oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bütün boyutlarda en düşük algı düzeyine sahip olan üyelerin ise 15-17 yaş grubuna dâhil olanlar olduğunu belirtilmektedir. Sağlık işletmelerinde algılanan hizmet kalitesini tespit amaçlı yapılan bir araştırmada fiziksel özellikler açısından farklı yaş gruplarında bulunan kişilerin kalite skor ortalamaları arasında anlamlı düzeyde önemli bir fark olduğu tespit edilmiştir. Yaşlı olan hastalar daha genç olanlara göre sunulan hizmet kalitesini daha yüksek algılamaktadır (Devebakan ve Aksaraylı, 2003). Araştırmamızdaki yaş faktörüne bağlı olarak elde ettiğimiz bulguları destekleyen benzer çalışmalar olduğu gibi, benzer olmayan sonuçları elde eden araştırmacılar da mevcuttur. Lapa ve Baştaç (2012) yılında yaptıkları çalışmada, katılımcıların hizmet kalitesi memnuniyet düzeyi puanları ile yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulamamıştır. Üzüm ve arkadaşlarının (2016) yapmış oldukları araştırma sonuçlarına göre katılımcıların yaşı ile hizmet kalitesi algı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı bilgisini vermektedirler. Yıldız ve Tüfekçi’nin (2010) yılında yaptığı çalışmada yaş değişkeni ile hizmet kalitesi algı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Görüldüğü gibi alan yazındaki araştırmalarda yaş ile hizmet kalitesi algı düzeyleri arasında farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Böyle bir durumun ortaya çıkmasında kişilerin hizmet kalitesi beklentilerinin farklı olması, değişik yaş grupları algı düzeylerinin farklılaşması, yaşanan yer, sosyo-ekonomik, kültürel farklılıklar ve hizmet sunuluş biçimlerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Dünya da; her bir dakika 24 kişi evini terk ediyor, 65,3 milyon insan mülteci olduğu ve bu sayısının hızla arttığı rapor edilmektedir. Dünya genelinde geçen yıl beş milyon kişi daha evlerini terk etmek zorunda kalmıştır, mülteci sayısının daha da artmasından endişe edilmektedir. En fazla mülteciye kaynaklık eden ülkeler sırasıyla Suriye, Afganistan ve Somali; mültecilerin yüzde 54’ü bu üç ülkeden geliyor. Türkiye barındırdığı 2,5 milyon Suriyeli sığınmacı ile rekor sahibi. Türkiye’yi 1,6 milyon kişiyle Pakistan, 1,1 milyon kişiyle Lübnan izliyor. Mültecilerin asıl sorunu çözülmesi bile yaşam kaliteleri ile ilgili düzenleme ve çalışmalara ağırlık verilmesi neredeyse bir zorunluluk ve insanlık görevi (UNCHR, 2015).

Sonuç olarak; bu çalışmada mültecilerin cinsiyet, eğitim faktörlerine bağlı olarak algılanan hizmet kalitesi alt boyutlarının tamamında istatistiksel anlamda farklılıklar gözlenmesi cinsiyet ve eğitim durumu faktörlerinin oldukça etkili olduğu kanaatini uyandırmıştır. Son

dönemde ülkemiz, Suriyelilere yönelik kısa vadeli programlardan uzun vadeli program arayışlarına girmiştir. Bu programların en önemlisi şüphesiz eğitim politikalarıdır. Ülkemize gelen Suriyelilerin yarısından çoğunun eğitimlerini savaş nedeniyle yarıda bıraktıkları bilinmektedir. Bu nedenle gençlik merkezinde olduğu gibi, Suriyeli mültecilerin eğitimlerine yönelik program ve faaliyetlerin artırılması için özel kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının desteğinin alınması oldukça önemlidir. Bunun için, ulusal ve uluslararası sivil toplum örgütlerinin beşeri ve finansal desteklerini arttırmaları sağlanmalıdır. Hayatlarına Avrupa ülkelerinde devam etmek isteyen mültecilerin için kültürel etkinlikler çerçevesinde yabancı dil öğretiminin fayda sağlayacağı düşüncesi de hâkimdir. Suriyeli öğrencilerin ve aileleri için rehberlik ve danışma hizmetlerinin artırılması da önemlidir.

Mültecilerin algılanan hizmet kalitesi ortalama puan değerlerinin yüksek olması, gençlik merkezinde verilen hizmetlerden memnun oldukları ve genel anlamda gençlik merkezi kültürel, sportif ve sosyal faaliyetlerinin Suriyeli mültecilere yarar sağladığı ve sağlayacağı söylenebilir. Unutulmamalıdır ki mülteciler sadece ülkemizin değil dünyanın bir gerçeğidir; çözüm odaklı bir bakış açısı ile mültecilik bir problem olmaktan çıkacak ve bu sorun daha çok ortak yaşam alanlarının paylaşımı ile kolayca aşılabilecektir. Ülkemizdeki Suriyeli mültecilere yönelik çalışma ve araştırmaların artması ve onlara rehber olması bakımından çalışmamız önem taşıdığı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akkaş, İ. (2015). Suriyeliler: Sınırlar ötesindeki yaşam mücadelesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 5(1),92.
- Alexandris, K., Papadopoulos, P., Paliolia, E., & Vasilaidis, T. (1999). Customer satisfaction: A comparison between the public and private sport and fitness clubs in greece. *European Journal of Sport Management*, 6(1),40-54.
- Altan, Ş., ve Atan, M., (2004). Bankacılık sektöründe toplam hizmet kalitesinin SERVQUAL analizi ile ölçümü. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 17-32.
- Aracıoğlu, B., Ada, E., Savaşçı, İ., Ventura, K., ve Kazancıoğlu, Y. (2005). Hava ve karayolu taşımacılığında algılanan hizmet kalitesinin değerlendirilmesi. *İktisat-İşletme ve Finans Dergisi*, 20(228), 42-53.
- Ardıç, K., Yüksel, F., ve Çevik, O. (2004). Belediyelerde hizmet kalitesinin-vatandaş tatmininin ölçülmesi (Tokat Belediyesinde Bir Uygulama). *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 13(3),63-81.
- Aslan, A., Kozak, M., ve Tütüncü, Ö. (2006). Seyahat acenteleri yöneticilerinin kalite algılamaları (Ege Bölgesinde Bir Araştırma). *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(3),353.
- Atan, M, Baş, M., ve Tolon, M., (2006). Servqual analizi ile Migros ve Gima süper marketlerinde hizmet kalitesinin ölçülmesine yönelik bir alan çalışması. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2),159-180.
- Aycan, A. (2005). *Gençlik merkezlerinde örgütsel etkililik ve hizmet kalitesinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Boz, C. (2007). *Yerel yönetimlerin spor tesislerinde toplam kalite yönetimi uygulamaları (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ceyhun S. (2006). *Spor işletmelerinde hizmet kalitesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB). (2017). www.cs.gb.gov.tr/home/contents/istatistikler/asgariucet/Erişim_tarihi_12.05.2017
- Demirel, H. (2013). *Rekreasyonel spor/fitness programı sunan işletmelerde hizmet kalitesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Devebakan, N., ve Aksaraylı, M. (2003). Sağlık işletmelerinde algılanan hizmet kalitesinin ölçümünde servqual skorlarının kullanımı ve özel Altınordu hastanesi uygulaması. *İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1),38-54.
- Dorota, R.H. (2013). Determinants of purchasing behavior. *Versita*, 17(1),333-345.
- Dörtıyol, İ.T. (2012). *Ulusal Kültürün algılanan hizmet kalitesi ve algılanan müşteri değeri üzerindeki etkisi (Turizm Sektöründe Bir Araştırma)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bölümü, Sivas.
- Eraslan, A. (2014). *Üniversite yerleşkelerindeki rekreasyonel spor merkezlerinde hizmet kalitesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ergin, B.M. (2010). *Üniversite spor merkezlerindeki algılanan hizmet kalitesinin yapısal eşitlik modeli (yem) ile incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ergin, B.M., İmamoğlu, F.A., Tunç, T., Akpınar, S., ve Çon, M. (2010). Üniversite spor merkezlerindeki hizmet kalitesi boyutlarının algı ve önem düzeylerinin incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2(1),41-49.
- Gencer, R.T., Demir, C., ve Aycan, A. (2008). Kayak merkezlerindeki spor turistlerinin hizmet kalitesi algılarını etkileyen değişkenler. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 8(2),437-450.
- Ghobadian, A., Speller, S., & Matthew, J. (1994). Service quality: Concepts and models. *International Journal of Quality and Reliability Management*, 11(9),43-66.
- Gürel, B., ve Özel, Ç. (2013). Kamu çalışanlarının büyükşehir belediye hizmetlerinden memnuniyeti (Ankara Örneği). *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3(1), 65-74.
- Howat, G., & Murray, D. (2002). The role of critical incidents to complement service quality information for a sports and leisure centre. *European Sport Management Quarterly*, 2(1),23-46.
- Kap, D. (2014). Suriyeli Mülteciler: Türkiye'nin müstakbel vatandaşları. *Akademik Perspektif Dergisi*, 30-35.
- Karahan, K. (2006). *Hizmet pazarlaması*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Ko, Y.J., & Pastore, D.L. (2004) . Current issues and conceptualizations of service quality in the recreation sport industry. *West Virginia University, Sport Marketing Quarterly*, 13(3), 158-166.
- Ko, Y.J., & Pastore, D.L. (2005). A hierarchical model of service quality for the recreational sport industry. *Sport Marketing Quarterly*, 14(2),84-97.
- Kotler, P. (2002). *Marketing management millenium edition*. A Pearson Education Company Designing and Managing Services, Boston.
- Kyle, G.T., Theodorakis, N.D., Karageorgiou, A., & Lafazani, M. (2010). The effect of service quality on customer loyalty within the context of ski resorts. *Journal of Park and Recreation Administration*, 28 (1),1-15.
- Lapa, T.Y., ve Baştaç, E. (2012). Antalya'da fitness merkezlerine devam eden bireylerin yaş, cinsiyet ve eğitimlerine göre bu merkezlere yönelik hizmet kalitesi değerlendirmelerinin incelenmesi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 3(1), 42-52.
- Leisen, B., & Vance, C. (2001). Cross-National assessment of service quality in the telecommunication industry: Evidence from the USA and Germany, *Managing Service Quality*, 11(5), 307-317.
- Maryam, M. K. & Kang, D. S. (2003). Service quality expectations of travellers visiting Cheju Island in Korea. *Journal of Ecotourism*, 2(2),114-125.
- Öner-Ihlamur, S.G. (2014). Türkiye'nin Suriyeli mültecilere yönelik politikası. *Ortadoğu Analiz Dergisi*, 6(61), 44.

- Özen, G., Demirsoy , E., ve Üzüm, H. (2016). Gençlik hizmetleri etkinliklerine katılan bireylerin hizmet kalitesi algısı (Bolu Örneği). *Journal of Bitlis Eren University Institute of Social Sciences, 5(2)*,133-142.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V.A., & Berry, L.L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of Marketing, 49(4)*, 41-50.
- Paul, S.R., Trun K.J., & Alan, D. (1996). House hold store brand proness: A framework. *Journal of retailing, 72(2)*, 159-185.
- Polat, E., Aycan, A., Üzüm, H., ve Polat, E. (2013). Gençlik merkezlerinde algılanan hizmet kalitesi ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe Journal of Sport Sciences, 24(1)*,25–36.
- Robledo, M.A. (2001). Measuring and managing service quality: *Integrating Customer Expectations, 11(1)*, 22-31.
- Theodorakis, N., Alexandris, K., Rodriguez, P., & Sarmiento P.J. (2004). Measuring customer satisfaction in the context of health clubs in Portugal. *International Sports Journal, 8(1)*,44-53.
- Tjiptono, F., & Chandra, G. (2005). *Service, quality Satisfaction*, Yogyakarta, Andi.
- UNCHR. (2015). www.unhcr.org/576408cd7.Erişim tarihi 13.05.2017
- UNCHR. (2017). www.unhcr.org/turkey/home.php?page=29. Erişim tarihi 09.05.2017
- Uyguç, N. (1998). *Hizmet sektöründe kalite yönetimi: Stratejik bir yaklaşım*. Dokuz Eylül Yayınları, İzmir.
- Üzüm H, Yeşildağ B., Karlı Ü., Ünlü H., Parlar F.M., Çokpartal C., ve Tekin N. (2016). Kamu ve özel spor merkezleri müşterilerinin hizmet kalitesi algılarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16(3)*,167-180.
- Yıldız, K., Polat, E., Sönmezoğlu, U., & Çokpartal, C. (2016). Fitness merkezi üyelerinin algıladıkları hizmet kalitesinin belirleyicileri üzerine bir analiz. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 10(3)*: 453-464.
- Yıldız, S.M, ve Tüfekçi, Ö. (2010). Fitness merkezi müşterilerinin hizmet kalitesine yönelik beklenti ve algılarının değerlendirilmesi. Balıkesir Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(24)*,1-11.
- Yılmaz, İ. (2007). Hizmet kalitesinin ölçülmesi: İzmir'deki Üç, dört ve beş yıldızlı otellerde bir uygulama. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 4(2)*.
- Yüzgenç, A.A. (2010). *Yerel hizmetlerin sunduğu spor hizmetlerinde hizmet kalitesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zeithaml, V.A., Berry, L.L., & Parasuraman, A. (1996). The behavioral consequences of service quality. *Journal of Marketing, 60(2)*,31-46.

Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersinin Çocuklarda Seçilmiş Motorik Özellikler Üzerine Etkisi

Ece ONGÜL^{1*}, Betül BAYAZIT², Ozan YILMAZ¹, Mustafa GÜLER¹

¹ Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

² Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü

Öz

Bu çalışmada, oyun ve fiziki etkinlikler dersinin çocuklarda seçilmiş motorik özellikler üzerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya, Kocaeli ilinde bulunan Özel Eğitim Kurumunun ilköğretim birinci kademesinde okuyan 9-10 yaşlarında olan n=149 (erkek=66, kız=83) 3. ve 4. sınıf öğrencisi gönüllü olarak katılmıştır. Yapılan ölçümler; boy, vücut ağırlığı, kulaç uzunluğu, esneklik, durarak uzun atlama ve sağlık topu fırlatma ölçümlerinden oluşmuştur. Çalışmadaki etkinlikler, spor salonu, yüzme havuzu ve buz pateni alanlarında gerçekleştirilmiştir. İlk test ve son test arasında 28 hafta süresince eğitim müfredatında bulunan buz pateni, yüzme ve eğitsel oyunlardan oluşan sportif etkinlikler uygulanmıştır. Üç haftada bir dönüşümlü olarak spor salonu, yüzme havuzu ve buz pateni alanları kullanılarak ders içeriklerine uygun olarak sportif etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Uygulamalar beden eğitimi öğretmeni tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçümler araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Çalışmada elde edilen veriler istatistiksel analizi SPSS 21.0 programında yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde tanımlayıcı istatistik, Mann-Whitney U Testi ve Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi p<0.05 olarak belirlenmiştir. Çalışma sonucunda, durarak uzun atlama, oturarak uzan eriş ve sağlık topu fırlatma değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0,05).

Orijinal Makale

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 28.04.2017

Kabul Tarihi: 16.06.2017

Online Yayın Tarihi: 16.06.2017

DOI: 10.25307/jssr.309716

Anahtar kelimeler:

Psikomotor,
beceri,
fiziki etkinlikler

The Effect on the Selected Motoric Characteristics of Children in the Game and Physical Activities Lesson

Abstract

In this study, it is aimed to examine the effect of game and physical activity lessons on selected motoric characteristics in children. N = 149 (male = 66, female = 83) third and fourth year students attending the Special Education Institution in Kocaeli province participated voluntarily in the first grade of elementary school. Measurements made; Height, body weight, flare length, flexibility, standing long jump and throwing health ball. Activities were conducted in the gym, swimming pool and ice-skating areas. The first test and the last test were performed of sports activities consisting of ice skating, swimming and educational games in the education curriculum for 28 weeks. Every three weeks, sportive activities were carried out in accordance with the course contents, using gymnasium, swimming pool and ice patrol areas alternately. The practices were carried out by the physical education teacher. Measurements were applied by researchers. The statistical analysis of the data obtained in the study was carried out in the SPSS 21.0 program. In the analysis of the data, descriptive statistics, Mann-Whitney U Test and Wilcoxon Marked Ranks Test were applied. Significance level was determined as p <0.05. As a result of the study, statistically significant difference was found in the variables of long standing jump, sitting reach and health ball throwing (p <0,05).

Original Article

Article Info

Received: 28.04.2017

Accepted: 16.06.2017

Online Published: 16.06.2017

DOI: 10.25307/jssr.309716

Keywords:

Psychomotor,
skill,
physical activities.

* Sorumlu Yazar E-mail: eceongul@hotmail.com, Tel: +905388489288

GİRİŞ

İnsan canlı bir varlık olarak gelişimini sürdürürken bulunduğu ortamda hareketlilik içerisinde (Yüzgöl ve Müniroğlu, 2001: 343-356). Bu yüzden, çocuklarda hareket etmek ister. Bu nedenle planlanan etkinliklerde çocukların hareketliliği sağlanmalıdır. Çocuklara hareket ederek öğrenerek zaman geçirebileceği bir oyun ortamı yaratılmalıdır (Çelik, 2016: 180-181). İlköğretimde sekiz yıl boyunca uygulanan beden eğitimi dersleri özellikle ilköğretimin 1. Kademesinde oyunlar şeklinde uygulanmaktadır. Oyun kavramının temelinde de hareket becerilerinin kazanılması vardır. İnsan yaşamını daha sağlıklı ve nitelikli şekilde sürdürebilmek için harekete etmeye ihtiyaç duyar (Koç ve Tekin, 2011: 9-17). İlköğretim büyümenin ve beden gelişiminin en hızlı olduğu dönemdir. İlköğretim eğitim bakımından çok fazla önem taşıdığı gibi, fizyolojik gelişim devrelerini etkilemekte ve çocuğun hem fiziksel gelişiminde hem de sosyal davranışlarında çok önemli süreçler olarak karşımıza çıkmaktadır (Gülüm, 2008:7).

Kompleks becerilerin büyük bir bölümünün asıl hareket parçaları, oyunlardan ve hareket parçalarından uyarlanmıştır. Bu temel hareketler çocuğu ileriki dönemlerdeki edineceği spor becerilerinin öğrenilmesinde avantajlı duruma getirecektir. Temel motor hareketler dönemi desteklenen bir çocuk için motor becerileri kazanmak daha kolay ve etkili bir biçimde gerçekleşeceği gibi daha karmaşık becerilere de olumlu biçimde aktarabilmesi düşünülmektedir (Altınkök, Vazgeçer ve Ölçücü, 2013:74-78).

Motor gelişim terimi ile psiko-motor gelişim terimi sık sık birbirinin yerine kullanılır. Psiko-motor gelişim, yaşam boyu devam eden bir süreç olup motor becerilerde azalma ya da yeni bir becerinin kazanılması gibi tüm fiziksel değişmelerle ilgilendir. Çocukların motor gelişimi, hareket yeteneklerinin gelişim ve fiziksel yeteneklerin gelişimini kapsar. Hareketin hassaslığının temelinde motor becerileri sınıflama iki kategoride oluşur: Kaba motor beceriler ve ince motor beceriler. Kaba motor beceriler büyük kasları içermesiyle kategorize edilir ve amaç ince motor becerilerde olduğu gibi hassas bir şekilde bir işi yapmak veya hareket etmek değildir. Yürümek, zıplamak, fırlatmak, sıçramak gibi temel motor beceriler bu grupta yer alır (Kuru ve Köksalan, 2012: 37-49).

Psiko-motor gelişim ise fiziksel büyüme ve gelişme ile birlikte beyin omurilik gelişimi sonucu organizmanın isteme bağlı olarak hareketlilik kazanmasıdır. Bu süreç anne karnından itibaren başlamaktadır. Bebeğin doğum öncesi başlayan hareketliliği doğum sonrası daha da artmaktadır. Yaşamın ilk aylarını anne karnındaki pozisyonuna benzer şekilde uykuda geçirirken, ikinci aydan itibaren yavaş yavaş çevreyle etkileşime girmeye başlamaktadır. Oyun aktivitelerinde motor tepkilerin denenmesi süratli, akıcı ve doğru motor becerilerin kazanılmasına yol açmaktadır. Oyun süresince çocuk, kendi bedeninin dünya üzerindeki etkisini ve kontrolünü öğrenmektedir. Bu bilgilere dayanarak oyun aktivitelerinin çocuğun psiko-motor gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu ifade edilebilir (Çelik ve Şahin, 2013: 467-478).

Oyun ve fiziki etkinlikler yetişmekte olan nesillerin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimini amaç edinen, genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olarak görülen bilinçli ve planlı faaliyetlerdir (Demirci ve Demirci, 2014: 25-34). Gray ve Judy (2003) ocukluk döneminde oyun etkinliklerine katılan çocukların, ilköğretim döneminde hareket becerilerinin kazanılmasında daha başarılı olduğunu ifade etmiştir. Aynı zamanda Jimmy (2003) ocukların ileriki yaşlarda daha sağlıklı ve bilinçli olacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda çalışmamızda, oyun ve fiziki etkinlikler dersinin çocuklarda seçilmiş motorik özellikler üzerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada deneysel modellerden "ntest-sontest kontrol grupsuz model" kullanılmıştır. Deneysel grubuna, oyun ve fiziki etkinlikler dersi kapsamında 28 hafta süresince buz pateni, yüzme ve eğitsel oyunlar uygulanmıştır. Araştırmada kontrol grubu bulunmamaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmaya, Kocaeli ilinde bulunan zel Eğitim Kurumunun ilköğretim birinci kademesinde okuyan 9-10 yaşlarında olan n=149 (erkek=66, kız=83) 3. ve 4. sınıf ğrencisi gönüllü olarak katılmıştır.

Tablo 1. Boy, vücut ağırlığı, kulaç uzunluğu n test – son test ölüm bilgileri

Değişken	Cinsiyet	N	Ort.	SS	
Boy	n Test	Erkek	66	137.24	6.50
		Kadın	83	137.23	7.28
	Son Test	Erkek	66	139.94	6.40
		Kadın	83	140.31	8.01
Kilo	n Test	Erkek	66	31.42	7.19
		Kadın	83	31.49	7.22
	Son Test	Erkek	66	32.64	6.48
		Kadın	83	33.20	8.01
Kulaç Uzunluğu	n Test	Erkek	66	127.73	6,88
		Kadın	83	126.39	8.10
	Son Test	Erkek	66	134.02	7.98
		Kadın	83	131.94	18.97

Veri Toplama Aracı

Katılımcıların boy, vücut ağırlığı, kulaç uzunluğu, esneklik, durarak uzun atlama ve sağlık topu fırlatma ölümleri alınmıştır.

Boy ve Vücut Ağırlığı lmleri: Öğrencilerin boyları ve vücut ağırlıkları ayakkabısız olarak, eşofman ile lld. Ağırlık lmnde Oncomed marka sc-101 model baskül ve 0,1 cm hassasiyette boy ölçer kullanılmıştır.

Kulaç Uzunluğu Ölçümü: Ayakta, vücut duvara yaslanmış şekilde, kollar yere paralel açılmış pozisyonda, orta parmak uçları (acromelion) arasındaki mesafe ölçülmüştür. (Bu ölçüm sırasında normal anatomik duruş uygulanmıştır).

Psikomotor Beceri Düzeyleri Ölçüm Metotları

Esneklik Ölçümü: Otur – eriş testi kullanılmıştır. Ölçümler için özel olarak imal ettirilen test sehпасı; 35 cm uzunluğunda, 45 cm genişliğinde 32 cm yüksekliğinde, standartlara uygun şekilde imal ettirilmiştir. Sehpaların üst yüzey ölçüleri, 55 cm uzunluk, 45 cm genişlik şeklindedir. Üst yüzey, ayakların dayandığı yüzeyden 15 cm daha dışarıdadır. 0 - 50 cm’lik ölçüm cetveli yer almaktadır. Ölçümler 2 tekrar şeklinde yapılmış ve en iyi derece alınmıştır.

Durarak Uzun Atlama: Kaygan olmayan bir zeminde, zeminin her iki tarafına, yapışarak yere sabitlenmiş, 250 cm’lik ölçüm cetvelleri kullanılarak ölçümler alınmıştır. Ölçüm deneğin başlangıç çizgisindeki ayak parmak ucuyla, atlayıp düştüğü yerdeki ayak topuğu arasında yapılmıştır. İki denemeden sonra en iyi derece alınmıştır.

Sağlık Topu Fırlatma: Deneğin çift kolla birlikte, 1 kg ağırlığındaki sağlık topunu fırlatması neticesinde elde edilen uzaklığın cm cinsinden değeri esas alınmıştır. İki fırlatma sonunda en iyi derece esas alınmıştır.

İşlem Yolu

Oyun ve Fiziki Etkinlikler Ders Programının İçeriği: Araştırma uygulanmadan öğrencilere araştırmanın içeriği, kapsamı ve amacıyla ilgili bilgi verilmiştir. Etkinlikler, spor salonu, yüzme havuzu ve buz pateni alanında gerçekleştirilmiştir. Ön test ve son test arasında 28 hafta süresince eğitim müfredatında bulunan buz pateni, yüzme ve eğitsel oyunlardan oluşan sportif etkinlikler uygulanmıştır. Çalışmada öğrencilerin uygulayabileceği lokomotor, manipulatif ve statik-dinamik dengeleme hareketleri çeşitlendirilerek uygulanmıştır. Buz pateni; durduğu yerde sıçrama, paralel kayma, paralel kayarken sıçrama, öne kayma, geri kayma vb., yüzme; suya uyum çalışmaları, suda nefes kontrolü çalışmaları, suda kayma ile serbest ayak vuruş, serbest kol çekişi, serbest teknik ile mesafe kat etme vb., eğitsel oyunlar; basketbol ve voleybol branşına özgü eğitsel oyunlar, eğlenceli atletizm oyunları vb. Üç haftada bir dönüşümlü olarak spor salonu, yüzme havuzu ve buz pateni alanları kullanılarak ders içeriklerine uygun olarak etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Uygulamalar beden eğitimi öğretmeni tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçümler araştırmacılar tarafında yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin istatistikî analizi SPSS 21.0 programında yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde tanımlayıcı istatistik ve shapiro-wilk normallik testi sonucunda normal dağılım göstermediğinden dolayı “non-parametrik” testlerden, Mann-Whitney U Testi ve Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi uygulanmıştır. Karşılaştırmalar için anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

BULGULAR**Tablo 2.** Farklı değişkenlerin cinsiyet değişkenine göre mann-whitney u testi sonuçları

Değişken		Cinsiyet	N	Ort.	SS	Z	p
Durarak Uzun Atlama	Ön Test	Erkek	66	115.76	27.00	-1.501	.133
		Kadın	83	110.24	24.98		
	Son Test	Erkek	66	121.39	26.92	-2.246	.025*
		Kadın	83	112.02	25.10		
Otur Uzan Eriş	Ön Test	Erkek	66	2.76	3.78	-2.728	.006*
		Kadın	83	4.22	4.72		
	Son Test	Erkek	66	4.02	4.21	-2.905	.004*
		Kadın	83	6.18	4.99		
Sağlık Topu Fırlatma	Ön Test	Erkek	66	283.18	75.51	-2.282	.023*
		Kadın	83	261.33	73.79		
	Son Test	Erkek	66	290.45	72.31	-1.142	.253
		Kadın	83	282.53	76.99		

*p<0,05

Tablo 2’de görüldüğü üzere, Durarak uzun atlama becerisinde son test değerlerinde cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmıştır (p<0,05). Aritmetik ortalamalar incelendiğinde bu farkın erkek katılımcılar lehine olduğu belirlenmiştir.

Otur uzan eriş ön test ve son test değerlerinde cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmıştır (p<0,05). Fakat eriş değeri üzerinden değerlendirildiğinde erkeklerde eriş değeri= 1,26 kadınlarda eriş değeri= 1,96 oranında gelişim sağlandığı görülmüştür.

Sağlık topu fırlatma ön test değerlerinde cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmıştır (p<0,05). Fakat eriş değeri üzerinden değerlendirildiğinde erkeklerde eriş değeri= 7,27 kadınlarda eriş değeri= 21,2 oranında gelişim sağlandığı görülmüştür.

Tablo 3. Farklı değişkenlerin ön test son test değerlendirme tablosu sonuçları

Değişken		N	Ort.	SS	Z	p
Durarak Uzun Atlama	Ön Test	149	112.68	25.95	-2.192	.028*
	Son Test	149	116.17	26.25		
Otur Uzan Eriş	Ön Test	149	3.57	4.38	-5.019	.000*
	Son Test	149	5.22	4.77		
Sağlık Topu Fırlatma	Ön Test	149	271.01	75.10	-3.236	.001*
	Son Test	149	286.04	74.81		

*p<0,05

Tablo 3’de görüldüğü üzere, durarak uzun atlama, otur uzan eriş ve sağlık topu fırlatma değişkenlerinde son testler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0,05).

TARTIşMA ve SONUÇ

Yapılan araştırmada, öğrencilerin oyun ve fiziki etkinlikler dersinin çocuklarda seçilmiş motorik özellikleri sonuçları cinsiyete göre karşılaştırıldığında, durarak uzun atlama becerisinde son test değerlerinde cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmıştır ($p<0,05$). Aritmetik ortalamalar incelendiğinde bu farkın erkek katılımcılar lehine olduğu belirlenmiştir. Otur uzan eriş ön test ve son test değerlerinde cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmıştır ($p<0,05$). Fakat eriş değeri üzerinden değerlendirildiğinde erkeklerde eriş değeri= 1,26 kadınlarda eriş değeri= 1,96 oranında gelişim sağlandığı görülmüştür. Sağlık topu fırlatma ön test değerlerinde cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmıştır ($p<0,05$). Fakat eriş değeri üzerinden değerlendirildiğinde erkeklerde eriş değeri= 7,27 kadınlarda eriş değeri= 21,2 oranında gelişim sağlandığı görülmüştür.

Durarak uzun atlama, otur uzan eriş ve sağlık topu fırlatma parametrelerinde son testler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Bu bağlamda cinsiyet ayrımı yapılmadan çocuklara uygulanan oyun ve fiziksel etkinliklerin sonucunda gelişim düzeylerine baktığımızda çocukların seçilen motorik özelliklerinde geliştiklerini görmekteyiz. Oyun ve fiziksel etkinliklerin çocuklarda kaba motor becerilerini olması gerekenden daha ileri seviyede geliştirdiğini literatürler doğrultusunda söyleyebiliriz.

Soğat (2007) sportif aktivitelerin 11–12 yaş grubu çocukların bedensel gelişimlerinde etkin bir rol oynadığı belirlenmiştir. Buna göre sportif aktivitelerin çocukların boy ve kilo gelişimlerini anlamlı düzeyde etkilediği tespit edilmiştir. Koçak ve Kartal (2003), yaptıkları çalışmada ilköğretim okullarında uygulanan müfredat programındaki beden eğitimi derslerinin öğrencinin fiziksel gelişimine olan etkisini araştırmışlar ve araştırma sonucunda uygulanmakta olan beden eğitimi ders etkinliklerinin istenen ölçüde öğrencilerin fiziksel uygunluklarında anlamlı gelişmelere yol açmadığını belirtmişlerdir. Kuru ve Köksalan (2012), yaptıkları 9 yaş çocuklarının psiko-motor gelişimlerinde oyunun etkisi araştırmasında müfredat dahilinde oynatılan oyunların, çocukların kaba motor becerilerini olması gerekenden daha ileri seviyede geliştirdiği; kız çocukları ile erkek çocuklarının ince motor beceriye bağlı olan top tutma becerisinde kızların lehine ayrıştıkları; durma becerisinde oyunun, (veri ortalamalarına göre) anlamlı farklılık çıkmayacak kadar geliştirilmesi zor bir beceri olduğu ve bu becerisinin sadece psiko-motor becerilerle ilgili olmayıp algı, sinir sistemi ile alakalı olduğu sonucuna varılmıştır. Saygın, Polat ve Karacabey (2005), 10-12 yaş erkek çocuklara (80 deney ve 122 kontrol) 16 hafta süresince düzenli ve uzun süreli uygulanan hareket eğitiminin sonucunda, 10-12 yaş grubu çocuklarda fiziksel uygunluk özelliklerinin anlamlı düzeyde geliştiğini belirtmişlerdir. Van Beurden, Zask, Barnett ve Dietrich (2002), temel hareket becerileri için seçilmiş antrenman programının ilköğretim dönemindeki çocuklarda motor beceriyi artırdığını göstermişlerdir. Şen (2004) çalışmasında, koşu ve durarak uzun atlama testlerinin ön test – son test değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulmuştur. Berg et al., (1995) sedanter ve sporcu çocuklar arasında birçok fiziksel ve antropometrik farklılıklar bulunmasına karşın, esneklik parametresinde anlamlı farklılık bulamamıştır. Kerkez ve ark., (2001) 11 yaş çocukların esnekliklerini 13,73 olarak bulmuşlardır. Loko et al. (2000) düzenli egzersiz yapan 10-17 yaş çocukların kendi yaş ve cinsteki çocuklardan daha kuvvetli ekstansör kaslara sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Faigenbaum et al. (2002) 11,5 yaş grubu çocuklara uyguladığı hareket ve kuvvet eğitimi sonucunda 1 RM ve maksimal kuvvette anlamlı gelişmeler bulduklarını ifade etmişlerdir. Planlı oyun aktivitelerinin motor becerilerinin gelişimine etkisi Tyson (1998) tarafından araştırılmış ve 138 denek üzerinde ilk ve son test şeklinde motor test ölçümleri yapılmıştır. Sonuçta deney grubunun motor yeterliliğinde önemli bir artış gözlemlendiği ifade edilmiştir (Watts et al. 2003: 420-4).

Çalışma konusunda sınırlı araştırmalar bulunsa da, araştırmaların sonuçları çeşitlilik arz eden oyun ve fiziki etkinliklerin okul çocuklarında motor gelişimi olumlu etkilediğini göstermiştir. Bu bağlamda farklı beceriler içeren sportif etkinlik programlarını motor gelişim yönünden inceleyen bu çalışmalar araştırmamız ile paralellik göstermektedir.

Sonuç olarak, oyun ve fiziki etkinlikler dersi kapsamında uygulanan sportif etkinlikler içeren hareket eğitiminin ilköğretim birinci kademesindeki çocuklarda psikomotor gelişimini pozitif yönde etkilediği görülmüştür. Motor beceriyi oluşturan temel hareket modellerine uygun sportif etkinlikler uygulanması motor beceri gelişimi açısında olumlu bir farklılık yaratmıştır. Bu çalışmanın sonuçları doğrultusunda, seçilen yaş grubunun özellikle sportif uzmanlaşma döneminin ilk evresinde bulunması çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu dönemdeki çocuklarda sportif etkinlikler fiziksel ve nörolojik özelliklerine göre planlanmalı, farklı becerileri kazandıracak hareket fırsatları verilmelidir. Bu bilgiler ışığında bu yaş grubuna yönelik yapılan oyun ve fiziki etkinlikler dersi kapsamında uygulanan sportif etkinlikler daha fonksiyonel hazırlanmalıdır. Kontrol gruplu bir deney deseni oluşturularak yapılacak beceri uygulamasının çocukların psikomotor gelişimi ne derece etkisinin olduğu ortaya konulabilir.

KAYNAKLAR

- Altınkök, M., Vazgeçer, E., ve Ölçücü, B. (2013). Temel motor hareketlerin geliştirilmesini içeren beden eğitimi program tasarısının 5-6 yaş çocukların temel motor hareketlerinin gelişimine etkisinin araştırılması. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 74-87.
- Berg, K. E., LaVoie, J. C., & Latin, R. W. (1995). Physiological training effect of youht soccer. *Med. Sci. Sports Exerc. Dec*, 17(6), 656-60.
- elik, A. (2016). *Hareket eğitimi koordinatif yetiler ve temel becerilerin eğitimi*. İstanbul: Ergün yayınevi, s.180-181.
- elik, A., ve şahin, M. (2013). Spor ve çocuk gelişimi. *The Journal of Academic Social Science Studies JASSS-International Journal of Social Science*, 6(1), 467-478.
- Demirci, N., ve Demirci, P. T. (2014). Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin oyun ve fiziki etkinlikler dersinde elde ettikleri kazanımların incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 25-34.
- Faigenbaum, A. D., Milliken, L. A., Loud, R. L., Burak, B. T., Doherty, C. L., & Westcott, W. L. (2002). Comparison of 1 and 2 days per week of strength training in children. *Research quarterly for exercise and sport*, 73(4), 416-424.

- Gray, T. A., & Judy, O. (2003). Physical education rec. *And Dance*, 74(6), 52.
- Gülüm, V. (2008). *Adana ilindeki beden eğitimi öğretmenlerinin ilköğretim okullarında uygulanmakta olan beden eğitimi öğretim programına yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı., 7.
- Ishee, J. A. (2003). Participation in extracurricular physical in middle schools. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 74(4), 10.
- Kerkez F., Kalkavan A. ve Öztürk A. (2001). Bazı psikomotor ve fiziksel özelliklerin koordinatif yeteneğe etkisinin van'lı 9-11 yaş grubu erkek çocukların üzerinde araştırılması. *Spor Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 9-27.
- Koç, H., ve Tekin, A. (2011). Beden eğitimi derslerinin çocuklarda seçilmiş motorik özellikler üzerine etkisi. *VAN/YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, 9-17
- Koçak, S, ve Kartal, A, (2003). İlköğretim öğrencilerinin bir öğretim döneminde fiziksel uygunluk gelişimindeki değişimin incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8 (1), 53-60.
- Kuru, O., ve Köksalan, B. (2012). 9 yaş çocuklarının psiko-motor gelişimlerinde oyunun etkisi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 1(2), 37-49.
- Loko, J., Aule, R., Sikkut, T., Erelina, J., & Viru, A. (2000). Motor performance status in 10 to 17-year-old Estonian girls. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 10(2), 109-113.
- Saygın, Ö., Polat, Y., ve Karacabey, K. (2005). Çocuklarda hareket eğitiminin fiziksel uygunluk özelliklerine etkisi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19(3), 205-212.
- Şen, M. (2004) *Anaokuluna devam eden altı yaş çocukların motor gelişimlerine beden eğitimi çalışmalarının etkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Soğat, A. (2007). *Spor yapan ve yapmayan 11-12 yaş grubu çocuklarda bazı fiziksel özelliklerin araştırılması*. (Yayınlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Van Beurden, E., Zask, A., Barnett, L.M., & Dietrich, U.C. (2002). Fundamental movement skills- how do primary school children perform? The "move it groove it" program in rural Australia. *J Sci Med Sport*, 5, 244-52.
- Watts, P.B., Joubert, L.M., Lish, A.K., Mats, J.D., & Wilkins, B. (2003). Anthropometry of young competitive sport rock climbers. *Br Journal Sport Medicine*, 37, 420-4
- Yüzgöl A. ve Müniroğlu S. (2001). Ankara'da özel bir okulda 7-12 yaş grubu çocukların fiziksel özelliklerinin incelenmesi. 3. Uluslararası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi bildiriler kitabı içinde (ss. 343-356) Antalya.